

1969-4

Maandschrift voor

BIJENTEELT

Verschijnt maandelijks

Jaargang 71 - april 1969

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

Wat is superkunstraat?

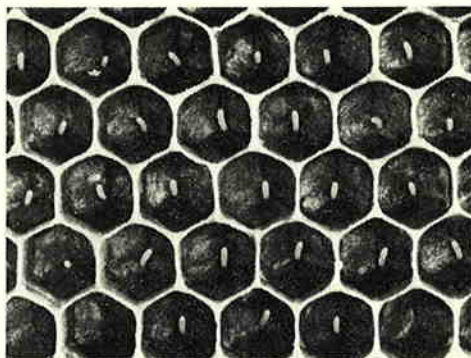
Superkunstraat is gemaakt van zuivere bijenwas, dat spreekt vanzelf. Maar deze zuivere bijenwas wordt nog tweemaal geraffineerd voordat wij er met onze moderne machines superkunstraat van maken. Daardoor is superkunstraat even zuiver als het natuurlijke bouw-materiaal, dat onze bijen uitzweten: de bekende wasschubjes. Daardoor bouwen de bijen superkunstraat zo gretig uit. Waardoor is superkunstraat zo stevig en toch zo soepel? Waardoor wordt hij bij lage temperatuur niet broos en brokkelt hij niet af? Doordat er in de tweemaal geraffineerde was geen propolis, larvenuitwerpselen, pophuidjes of andere on-gerechtigdheden zitten.

De gangbare formaten zijn:

- simplex broedkamer voor ramen met zaagspleet
- simplex broedkamer voor ramen zonder zaagspleet
- simplex honingkamer voor ramen met zaagspleet
- simplex honingkamer voor ramen zonder zaagspleet

Omdat er bij gebruik van ramen met zaagspleet 1 cm kunstraat in die spleet verdwijnt, maken wij deze vellen 1 cm breder. Wilt u bij uw bestelling vooral opgeven welke van de vier formaten u wenst?

Natuurlijk leveren wij **alle** formaten kunstraat. We leverden zelfs een partij superkunstraat in vellen van een meter lang, die gebruikt werden voor het maken van kaarsen! Maar afwijkende formaten moeten apart worden gemaakt en die

moeten dus wel vroegtijdig worden besteld. Bij de bestelling de juiste maten van de kunstraat opgeven met vermelding of die bestemd is voor „hoge” of „brede” ramen. Dat maakt namelijk verschil wat de stand van de cellen betreft. Kijkt u maar eens naar de foto.

Zoals die hier afgedrukt staat, staan de cellen goed. De zijwanden van de cellen zijn recht. Draait u nu de foto eens opzij. De zijwanden van de cellen zijn dan v-vormig. Ze komen niet meer overeen met de natuurlijke bouwwijze van de bijen. Dat krijgen we dus, als we voor „brede” ramen bestemde kunstraat aanbrengen in „hoge” ramen!

De prijs van superkunstraat bedraagt f 9,80 per kg. en verder als in onze prijslijst aangegeven. Gaarne zenden we u onze volledige prijslijst van imkersartikelen franco toe.

GOEDE DINGEN BIJENHUIS-WAGENINGEN

TEL. 08370 - 2863 - GIRO 823276

H. H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar....

HONINGZEMERIJ

W. van 't Land

Telefoon 2607 Barneveld

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.
Desgewenst KUNSTRAAT terug.

Door overname van beurtvaart Smidt,

Schiermonnikoog-Groningen

kunnen dagelijks goederen worden be-
zorgd op **Bodenterrein vak D 271 en 272.**

Deze goederen worden zonder overlading
dagelijks vervoerd.

Telefonische opdrachten Groningen 050-34641,

Kollum 05114-351,

Schiermonnikoog 05195-213.

Fa. F. BANDSMA & ZN. — KOLLUM.

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen.
Redacteur: J. Spaans, Commissie van Redactie: W. Assink en H. G. Maagendans.
Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betalingen van advertenties en speurbijltjes. Giro 846801.

Voor beginners en begeleiders

Hoort er eigenlijk in ons maandblad geen vaste beginnersrubriek te worden opgenomen? Een vraag die af en toe wordt gesteld en nog al eens aanleiding tot discussie geeft en waarover de lezers zich ook wel eens mogen uitspreken. Men dient echter wel te beseffen dat dit, vooral voor degene die de rubriek moet schrijven, geen eenvoudige zaak is. Hij zou in het seizoen een groot deel van het maandblad tot zijn beschikking moeten hebben, een ruimte die in generlei verhouding staat tot het aantal lezers waarvoor de rubriek bestemd is. In het winterseizoen zal hij vermoedelijk niet weten hoe hij zijn kolommen vol moet krijgen. Daarnaast zijn er de bijentechnische bezwaren. Hij zal zijn kopij ongeveer een maand voor de verschijningsdatum van het blad moeten inzenden en wie voorziet een februari maand als we dit jaar gehad hebben of het voortijdige zomertje dat we het vorige voorjaar hadden? In een normaal jaar is b.v. Maastricht al 2 à 3 weken voor op Leeuwarden, wat de ontwikkeling van de volken betreft d.w.z. dat een ingreep, die in het zuiden al zou kunnen worden toegepast, in het noorden nog niet mogelijk is. Bovendien moet de schrijver van een dergelijke rubriek rekening houden met de vele verschillende soms zeer plaatselijke drachten die ons land rijk is en die hij nog allen dient te kennen ook. Als u nog eens wat van die oude beginnersrubrieken doorkijkt zult u wel tot de ontdekking komen dat:

a. veel wat daarin wordt gezegd maar voor een zeer beperkt deel van de imkers van toepassing is en voor een ander deel thans niet meer als juist wordt aanvaard; en

b. vrijwel alles wat werkelijk belangrijk is in ieder goed bijenboek is te vinden.

Voor de beginner kan, gezien de uitgaven die hij moet doen om zijn liefhebberij te starten en de zoveel verbeterde financiële omstandigheden, de aanschaf van een modern overzichtelijk geschreven boek beslist geen onoverkomelijk bezwaar zijn. Hij heeft dan alle gegevens permanent bij de hand. Wat zijn plaatselijke omstandigheden betreft, die overigens op een afstand van enkele kilometers al sterk kunnen verschillen, is hij veel meer gebaat met de aanwijzingen

van een van de leden van zijn afdeling, dan bij een altijd toch wat globale aanduiding in zijn maandblad. Daaraan zit echter ook weer een bezwaar, n.l. dat de kans bestaat dat **de beginner in de kortst mogelijke tijd door de mentor volgens zijn bedrijfsmethode wordt opgeleid tot honingproducent**. Hij wordt veelal niet in de eerste plaats geconfronteerd met en getroffen door het wonder in het bijenleven, omdat al deze zaken, waarover hij zich misschien later, als de begeerte naar opbrengst heeft plaats gemaakt voor de behoefte de mystiek van het bijenleven te doorgronden, in hoge mate zal verbazen, hem als „vanzelfsprekend” worden voorgehouden. Bijen doen nu eenmaal bepaalde dingen. Ze bouwen raten waarvan de cellen allemaal even groot en gelijk van vorm zijn en als er darren moeten komen bouwen ze grotere cellen, die ook allemaal weer even groot en gelijk van vorm zijn. En ze doen nog veel meer dingen waar je, als je er over gaat nadenken, met de pet niet bij kan, dat is nu eenmaal zo. Maar als je nu maar zus en zo doet en het weer niet tegen zit, krijg je een knots honing.

Dat is natuurlijk juist, maar het is niet helemaal de manier om een enthousiast beginner in te wijden in het natuurwonder, want dat is het toch, waarmede hij zich intensief gaat bezighouden. Hij leert met zijn bijen werken als — om een voorbeeld te noemen — de aankomende metseelaar met z'n stenen. Maar die steen is een dood ding en dat bijenvolk is een bijzonder fijn georganiseerde leefgemeenschap. Een gemeenschap, onderworpen aan wetten waar wij nog maar een heel klein beetje van weten. Wij spreken grofweg over de moer en de werksters — aan de darren hebben we, ook verkeerd, nooit veel aandacht geschonken — maar die werksters zijn ook niet zo maar werkbijen zonder meer. Die hebben allemaal verschillende taken en dat is allemaal precies op elkaar afgestemd en dat luistert allemaal heel erg nauw en daar baggeren wij dan maar in rond als een olifant in een porseleinkast. Geen wonder dat het evenwicht in zo'n volk volkomen wordt verstoord. Dank zij hun verwonderlijk groot aanpassingsvermogen vangen die bijen dat dan wel weer op, maar daarom is het nog niet goed. Het zijn een-

voudig herstelwerkzaamheden na een ernstig ongeluk, om niet te zeggen een ramp, waar het soms meer op lijkt en heeft zeker een remmende en nadelige invloed. Is het u nooit opgevallen dat mensen, die bijzonder weinig aan hun bijen doen, dikwijls zulke goede resultaten hebben? De beginner moet dus ook over die buitengewoon belangrijke biologische achtergrond ingelicht worden en er moet zo mogelijk wetenschappelijke belangstelling bij hem worden gewekt. Tal van zaken komen beter in hun verband als men die ziet tegen de achtergrond van de natuurlijke ontwikkelingsgang van het bijenvolk. Hoe de bij zich van solitair (alleen levend) dier heeft ontwikkeld tot een statenvormend insect met een ver doorgevoerde arbeidsverdeling, kunnen we voorlopig alleen nog maar gissen. Maar we kunnen nog wel, steunende op voldoende feitenkennis, terug gaan tot het tijdstip, waarop we onze bijenvolken uit hun natuurlijke omgeving hebben gesleurd en in ons achtertuinje hebben geparkeerd. Van die situatie zijn ons voldoende historisch betrouwbare gegevens overgebleven.

Het lijkt geen twijfel dat de bij oorspronkelijk een bewoner was van het middeleuropese bos, dat ook ons land vrijwel geheel bedekte. Van dat bos moeten we ons wel een heel andere voorstelling maken, dan wat we thans met het nodige optimisme „de bossen” noemen. Deze bestaan grotendeels uit dennenaanplant en hebben met natuurlijk bos niets uitstaande. In het bos, waaruit wij onze bijen hebben gehaald, was de eik de belangrijkste boom. Denk u daarbij even terug aan onze vaderlandse geschiedenis. In de cultuur van de eerste bewoners van ons land speelde de eik een voorname rol. De eik, en daarbij moet u de Amerikaanse eik, die hier niet inheems is, buiten beschouwing laten, is een boom die veel licht nodig heeft en een enorme, maar niet zo erg dichte kroon kan ontwikkelen. Het eikenbos wordt daardoor een van het lichte, warme type, wat gelegenheid geeft tot het ontstaan van een zeer gevarieerde onderbegroeiing. Een vaste begeleider van de eik was de hazelaar, die al vroeg in het voorjaar veel stuifmeel geeft. In de onderbegroeiing kwamen vuilboom, braam en heide voor. Biologisch paste de bij, vanwege zijn door ons ook rijkelijk laat onderkende bestuivingsarbeid, uitstekend in deze boom- en plantengemeenschap. Sommige schrijvers zijn van mening dat het natuurlijke middeleeuwse bos doorlopend een regelmatige dracht gaf van eind februari tot tegen het eind van september.

Een dergelijk open en daardoor licht en warm bos geeft beschutting tegen te harde wind, te felle zonnestraling maar ook tegen te sterke nachtelijke afkoeling, kortom het werkt tempe-

rend op de uitersten en neemt het „te” weg. U weet uit eigen praktijk wel dat de bijen van licht en warmte houden, maar als het erg warm is gaat de haaldrift achteruit, gaan de bijen zich op ventileren toeleggen en hangen dikwijls in een tros aan het vlieggat en een zwerm, vooral een nazwerm, die in de volle zon hangt, gaat er vandoor.

Als we dit onderwerp nu even verlaten en overstappen naar onze beginner dan kan de eerste vraag die hij zich vermoedelijk stellen zal n.l. waar moet ik m'n bijenkasten neerzetten, indachtig de situatie in het bos, hieruit rechtstreeks worden beantwoord n.l. op een lichte plaats met wat bescherming tegen al te felle zon, beschut tegen harde wind en beslist niet op een plaats waar een regelmatige trek staat, niet in een kuil of dal, waar de vochtige en koude nachtlucht blijft staan en om dezelfde reden ook liefst een eindje van de grond.

En als we dan nog een beetje doordenken weten we ook waarom de bijen naar buiten komen als de zon op de sneeuw schijnt, ondanks het feit dat ze ogenblikkelijk verkleumen als ze met de sneeuw in aanraking komen. Dit is n.l. een situatie waaraan de bij nog steeds niet is aangepast. Als je als fatsoenlijke bij, 10 m. boven de grond in een holle eikeboom woont, heb je van een dergelijke felle lichtkaatsing geen last. En als de heide-imkers hierover hun gedachten ook eens laten gaan zullen ze begrijpen, zoals „Willem” in zijn rubriek al uit den treure heeft betoogd, dat volken niet op de open vlakke hei moeten staan, omdat het verschil in dag- en nachttemperatuur, daar en in die tijd van het jaar veel te groot is. Ook daaraan is de bij niet aangepast. Gevolg: De bijen vertikken het om in de honingkamer te gaan, tenzij zij door alle mogelijke kunstgrepen daartoe worden gedwongen, maar dat is niet nodig.

Laten we nog even teruggaan naar dat eikenbos. De schors van de eik is ruw en diep gekerfd. Als het regent wordt het aflopen van het regenwater langs takken en stam sterk vertraagd. De eikeschors heeft bovendien door zijn structuur de eigenschap veel water vast te houden en is dikwijls hier en daar bemost. Dat de schors van de eik looizuur bevat is algemeen bekend. Het ligt voor de hand dat het volk in zijn behoefte aan water zal voorzien door vocht op te zuigen in de omgeving van het vlieggat. Ze halen niet veraf wat zij vlak bij huis kunnen krijgen. Is het in dit verband gezien zo vreemd dat vele imkers er de voorkeur aan geven in het drinkwater voor hun bijen wat eikeschors of turfmoel te doen? De praktijk bewijst dat de bijen aan dat water dikwijls de voorkeur geven. Indien dat spoortje zuur er toe bijdraagt het volk een grotere weerstand tegen ziekten te geven is het de moeite waard dit nader te onderzoeken en dat

is bovendien iets waar iedere imker zonder risico op eigen stal mee kan experimenteren.

Als het juist is dat het bos, zoals dat oorspronkelijk in midden-Europa voorkwam, gedurende het hele jaar een regelmatige dracht gaf en er is geen enkele reden om de deskundigheid van verschillende schrijvers over dit onderwerp in twijfel te trekken, dan zijn de z.g. drachtpauzen, waarmee wij thans te maken hebben, evenals de grote drachten als gevolg van onze cultures (koolzaad, klaver enz.) voor de bij in wezen onnatuurlijk. De gevolgen daarvan zijn de ervaren imker welbekend.

Ook daar ligt een taak voor de mentor van de jonge imker. Hij moet hem leren de dracht in zijn omgeving te kennen en ook dat is plaatselijk zo verschillend, dat het niet met een aanwijzing in het maandblad kan worden opgelost. Hij zal hem tevens moeten laten zien hoe hij die drachtpauze met voorzichtig voeren (droge suikervoeding) moet overbruggen.

Keren we nog een keer terug naar ons volk in de holle boom. Het begon zich al vroeg in het voorjaar te ontwikkelen, zwermde uiteraard, want het zwermen is de instandhouding van de soort bij de bijen, verzorgde zijn wintervoorraad en ging in de winterrust. Vergeleken met een andere bosbewoner, de eekhoorn b.v. half winterslaap, half winterrust — nestje bouwen — jongen verzorgen, wintervoorraad aanleggen — winterrust. Dit is geen vergelijking, hoor ik u zeggen. Waarom zien wij dit zo heel anders? Doordat het bijenvolk uit zoveel individuen is opgebouwd, die dan nog weer in drie typen uiteenvallen, zien we het onvoldoende als een eenheid. De twee verschillende wijzen van vermeerdering, n.l. uit het ei om het volk tot zijn grootste bloei te brengen en door het zwermen om de soort in stand te houden en uit te breiden — te vermenigvuldigen — spelen ons parten. De eenheid is niet de moeder, werkster of dar, maar het volk. De bij is moeder + werksters + darren + raten + eieren + broed in alle stadia van ontwikkeling en met dat geheel imkeren wij. Dat moeten we goed in de gaten blijven houden als we bij het toepassen van bepaalde bedrijfsmethoden veranderingen in de delen van zo'n volk gaan aanbrengen en daarbij in feite de samenstelling veranderen en verstoren. En ook dat moeten de beginners leren van hun begeleiders, die zich dat ook zelf goed bewust moeten zijn. De steller van dit praatje staat niet alleen in zijn mening, dat veel van de moeilijkheden van de laatste jaren een gevolg zijn van het feit dat we een te zware wissel hebben getrokken op het aanpassingsvermogen van de bijen. Dat boomvolk was of voldoende levenskrachtig en dan was het in feite onsterfelijk zolang de boom niet door de bliksem werd getroffen en ten offer viel aan een bosbrand of

het volk moerloos werd in een tijd dat geen jonge moeder kon worden opgefokt, of in het andere geval ging het in de winter ten onder of werd misschien uitgeroofd. Maar het werd niet opgelapt met een ander zwak volk (waarom was dat andere volk eigenlijk zwak?) Ook werden uit een sterk volk geen raten gehaald om een achterblijver bij te werken, waardoor het sterke volk wordt verzwakt, wat natuurlijk altijd mis is en het zwakke vermoedelijk slechts ogenschijnlijk geholpen wordt.

Toen we aan de losse bouw begonnen wisten we nog niet veel van bijenziekten. We waren er ook niet bijster in geïnteresseerd, omdat we er nagenoeg geen last van hadden. We hadden ook niet de mogelijkheden van onderzoek, die de losse bouw gaf. Maar deze gaf tevens de imker de gelegenheid voor een aantal manipulaties, waar hij in de tijd van de korventeelt niet van had durven dromen. Het kon wel eens zijn dat we daar een al te vrijmoedig gebruik van hebben gemaakt. Ook de voorlichting (beginnersrubrieken) was m.i. niet altijd even geslaagd. Met het advies: verenig zwakke volken met elkaar, later vervangen door „verenig een zwak volk met een sterk“, zijn we op gevaarlijk terrein. Aan een volk — aannemende dat het wel een leggende moeder heeft — dat niet vooruit wil, mankeert wat. Een dergelijk volk te verenigen met een sterk volk kan een gevaarlijke operatie zijn dat overal om ons heen het thema „bijenziekten“ de hoofdtoon voert. Ruim de zwakke volken maar op. Uitbreiden is een klein kunstje. Doe dit van uw sterkste volken en als u er even de kans voor hebt en het in uw tijd- en werk-schema kan worden ingepast, doe het dan met een natuurlijke zwerm. Het wordt hoog tijd dat we wat meer rekening houden met moeder natuur.

Als het waar is wat men veelal beweert, dat in ons land alles jaren later gebeurt, hebben we nog net tijd om dat goed te gaan beseffen en te gaan imkeren op een wijze, die de gevreesde nosema en andere narigheden minder kans geeft. We moeten er goed voor oppassen met de imkerij niet op hetzelfde vlak terecht te komen als elders in het agrarisch bedrijf, dat eenvoudig niet meer is uit te oefenen zonder een permanente bestrijding van alles en nog wat. De sinds jaren door Prof. Armbruster gepropageerde werkwijze n.l. blijf voorttellen van de volken met de hoogste opbrengst, ruim achterblijvers op en selecteer niet op uiterlijke kenmerken, kon dan wel eens de oplossing zijn.

Aangezien beginners nu eenmaal geen volk kunnen opofferen — we weten het want we zijn immers allemaal beginners geweest — is het mede een taak van de mentor om ze in de goede richting op te voeren.

W. A. A. R. de Loos.

Officiële mededelingen

Uit de Hoofdbestuursvergadering van 8 maart 1969

Uit een binnengekomen bericht blijkt, dat het niet mogelijk is de Imkersdag 1969 in Doetinchem te houden. Pogingen zullen worden gedaan om deze dag elders in de Achterhoek te organiseren.

De jaarstukken over 1968 en de begroting voor 1970 worden besproken en vastgesteld. Naar aanleiding hiervan besluit het hoofdbestuur aan de eerste Alg. Verg. voor te stellen het quotum voor 1970 met f 1,— te verhogen.

Eveneens besluit het hoofdbestuur aan de Alg. Verg. voor te stellen het aanbod van de gemeente Wageningen ons Bijenhuis met bijbehorende grond te kopen, te aanvaarden en tevens de Alg. Verg. machtiging te vragen een crediet van f 270.000,— aan te gaan ten behoeve van de nieuwbouw. De grond voor het nieuwe Bijenhuis zal op 15 maart 1969 in onze eigendom overgaan.

Vervolgens wordt de agenda voor e.v. Alg. Verg. vastgesteld.

ALGEMENE VERGADERING

op zaterdag 17 mei 1969 in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, Mariaplaats, Utrecht. Aanvang 11 uur.

Agenda

1. Opening.
2. Afscheid van de heer R. P. Groenveld.
3. Voorstel Afd. Kennemerland (zie voor de tekst van dit voorstel en het prae-advies van het HB. januarinum, pagina 3).
4. Voorstel Afd. Oosterbeek (zie voor dit voorstel eveneens het januarinum, pagina's 3 en 4).
5. Voorstel van het Hoofdbestuur het quotum voor 1970 als volgt vast te stellen: f 8,50 voor gewone leden; f 6,— voor gezinsleden; f 4,25 voor jeugdleden en f 10,50 voor verspreide leden (zie toelichting hieronder).
6. Voorstel van het Hoofdbestuur het Bijenhuis aan de gemeente Wageningen te verkopen tegen de door gemeente, op grond van gehouden taxatie, aangeboden prijs.
7. Voorstel van het Hoofdbestuur tot machtiging een crediet van f 270.000,— aan te gaan ten behoeve van de bouw van een nieuw Bijenhuis (zie toelichting hieronder).
8. Rapport van de Commissie voor het nazien der boeken over 1968.
9. Aanwijzing der Commissie voor de boeken

over 1969. Voorstel van het HB.: de Afd. Bilthoven en Borculo (als reserve de Afd. Brielle).

10. Plaats Alg. Verg. 1970. Voorstel van het H.B.: Utrecht.
11. Jaarstukken 1968 en Begroting 1970.
12. Voorstel tot benoeming van een ere-lid.
13. Rondvraag.
14. Sluiting.

Toelichting bij punt 5: De vereniging ondervindt uiteraard ook de gevolgen van de prijsstijgingen. Ten einde de goede voortgang van het verenigingswerk te verzekeren, is deze verhoging, die zo laag mogelijk gehouden is, naar de mening van het Hoofdbestuur noodzakelijk.

Toelichting bij punt 7: De kosten van het nieuwe Bijenhuis zullen, indien enigszins mogelijk, bestreden worden uit de van de gemeente Wageningen te ontvangen schadeloosstelling voor ons oude Bijenhuis met bijbehorende grond. De betalingsvoorwaarden van de gemeente Wageningen vermelden betaling van een bedrag van f 25.000,— bij het passeren van de akte van eigendomsoverdracht en het restant na verloop van 13 maanden na het passeren van deze akte. De gemeente zal ons 6½% rente per jaar vergoeden. Aangezien deze wijze van betaling onze nieuwbouw zou stagneren, is het noodzakelijk een crediet aan te gaan, ten einde zo spoedig mogelijk met de nieuwbouw te kunnen beginnen.

EXAMEN PRAKTISCH IMKER 1969

Voor deelname kan men zich opgeven tot 1 mei a.s. onder gelijktijdige storting of overschrijving van het examengeld ad f 20,— op giro 846801 van de vereniging. Het examen wordt in mei of juni te Wageningen afgenomen.

IMKERSAGENDA

- 12 april: 30e Bijenmarkt te Dordrecht.
- 12 april: Bijenmarkt Twente, aanvang 10 uur bij Hotel 't Loar te Zenderen aan de Rijksweg Almelo-Hengelo (O.).
- 15 april: Bijenmarkt te Purmerend, aanvang 10 uur op het veilingterrein, Burg. Koolmanweg.
- 18 april: Bijenmarkt te Emmen.
- 17 mei : Algemene Vergadering in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht, aanvang 11 uur v.m.

UIT DE JAAGKIEPS

PLAATS UW BIJEN MET ZORG

In het augustusnummer van New Zealand Beekeeper geeft de bijeninspecteur A. W. Bennet de imkers de raad hun bijen niet zó te plaatsen, dat het verkeer op de openbare weg daarvan hinder ondervindt. De bestuurders van auto's op een drukke weg werden herhaaldelijk gestoken door bijen, die tijdelijk in de buurt van die weg waren geplaatst. Een vrachtauto-chauffeur, die er geregeld langs kwam, liep in twee weken tijd niet minder dan zes steken op. Op zichzelf is dat misschien niet zo erg, maar als een bestuurder, als gevolg van zo'n steek, de macht over het stuur kwijt raakt, kan dat zeer ernstige gevolgen hebben. Op de plek die hij bedoelde, zijn inderdaad verscheidene vrachtauto's van de weg geraakt door dit oordeelkundig plaatsen van de bijenvolken.

Uw rubriekschrijver heeft in ons eigen land hetzelfde opgemerkt. Bij de Grebbesluis waren enige jaren geleden volken zodanig geplaatst, dat ze de weg over moesten vliegen om de boomgaarden langs de Grebbedijk te bereiken. Dit leverde niet alleen gevaar op voor de talrijke auto's met „bloesemkijkers", maar ook vele bijen werden door auto's gegrepen en verpletterd.

VEEL ZWERMEN VORIG JAAR

Niet alleen in ons land hebben de bijen vorig jaar overmatig gezwerm, maar volgens de Duitse vakbladen ook in Duitsland en naar we nu in Scottish oktober lezen ook in Engeland. Zelfs de jongemoersvolken zwermten uitbundig. L. M. Thake vertelt dat een imker een van die vele zwermen zich zag hechten aan de top van een jonge boom, die te dik was om hem te schudden, maar te dun om erin te klimmen. Hij nam een kloek besluit en hakte de boom om. Toen die viel, ging de zwerm echter opnieuw de lucht in en een poosje later zat hij boven in een nog hogere boom, twaalf meter van de grond en volkomen onbereikbaar . . .

GEVAARLIJKE IMPORT

In het eerder genoemde nummer van New Zealand Beekeeper deelt de redactie mede, dat de export van koninginnen uit Nieuw Zeeland naar de Verenigde Staten moeilijkheden ondervindt. Een exporteur van koninginnen had een proefzending verzonden, maar de U.S.A. keek daar met groot wantrouwen naar, vooral met het oog op de rampzalige gevolgen, die de import van koninginnen uit Zuid Afrika in Brazilië voor mens en dier heeft gehad. En, gaat de redactie verder, we mogen niet uit het oog verliezen, dat deze import van Brazilië uit Afrika plaats vond onder controle van het exporterende land. We kunnen het de Amerikanen niet kwalijk nemen, dat ze hun eigen belangen beschermen en wij van onze kant moeten wetenschappelijk én ook in de praktijk aantonen, dat onze bijen geen ongewenste eigenschappen hebben en dat ze vrij zijn van mijtziekte en andere bijenziekten.

KONINGINNEN KNIPPEN

In hetzelfde nummer schrijft de bijeninspecteur V. A. Cook, dat er tot nu toe geen wetenschappelijk bewijs is, dat het knippen van de vleugels van koninginnen nadelige gevolgen heeft. Bij de proeven, die hij met 20 geknipte koninginnen nam, bleek echter, dat een zestal daarvan door middel van stille moerswisseling door de bijen werd vervangen. De betreffende koninginnen waren allemaal zusters van elkaar en ze waren slechts negen maanden oud. Op een naburige stal van 25 volken werden de koninginnen niet geknipt en in dezelfde periode werd daar geen enkele koningin door de bijen vervangen.

Cook is echter tot de conclusie gekomen, dat hij teveel van de vleugels afknipte. Als men niet meer dan de helft van de vleugels aan één kant afknipt, vindt geen stille moerswisseling plaats.

En, zegt hij, als men van één vleugel de helft afknipt, is dat voldoende om het geboortjaar van de koningin vast te stellen en om te voorkomen, dat een koningin met een zwerm meevliegt. (Sommige imkers knippen het ene jaar de linkervleugel, het andere jaar de rechtervleugel om het geboortjaar van de koningin vast te stellen.

Er zijn er, die het derde jaar beide vleugels knippen en dat schijnt dus, volgens Cook, gevaarlijk te zijn.)

BIJEN WILLEN NIET VLEGEN IN BIJENKASTEN VAN KUNSTSTOF

Waarom willen bijen in fiberglaskasten niet vliegen en hun bestuivingsfunctie niet vervullen? Uit literatuurstudie blijkt dat bijen in het algemeen hun grootste activiteit ontplooiën bij licht met een golflengte van 360 m micron, d.w.z. het voor ons onzichtbare, ultraviolette deel van het spectrum. Fiberglas nu laat licht met golflengten kleiner dan 420 m micron niet door.

Klaarblijkelijk worden bijen door de aldus ontstane duisternis ervan weerhouden hun kast te verlaten. Toegediend kunstlicht van kwikdamp-lampen bleek geen effect te sorteren. Enig succes lijkt mogelijk d.m.v. het openen van ventilatieramen tijdens warm weer; tevens schijnt een bepaald Anatolisch bijenras minder afhankelijk van ultraviolette straling.

Dit schrijft Landbouwdocumentatie 5 oktober 1968 naar aanleiding van een artikel van Root in Gleanings van juni.

De lezer vraagt zich natuurlijk af wat het verschil is tussen de beschreven „spectrale” duisternis en de duisternis, die in een normale bijenkast heerst.

HONINGCAREMEL

Dezelfde prettige verteller Take gaf een imker de raad zijn gekristalliseerde honing te verwarmen om die weer vloeibaar te maken. De man plaatste een grote bus vol honing op de kachel. Daarna ging hij naar zijn bijenstal en vanzelfsprekend vond hij daar werk, dat zijn volle aandacht vroeg en hij vergat zijn honing. Toen hij terugkwam, stond zijn honing vrolijk te koken en de hoeveelheid was belangrijk afgenomen. Toen de honing afgekoeld was, had die de consistentie van een soort toffee, die je met een hamer moet stukslaan. Over het opruimen van de vuile boel praten we maar niet, zegt hij. Met een zinspelend eindigt hij zijn verhaal aldus: Denk aan deze drie dingen: verwarmen, verhitten en koken. Maar het beste van deze drie is: verwarmen.

WANNEER SLINGEREN?

In Abeille de France zegt Alin Caillas dat honing minder dan 20% vocht behoort te bevatten, voordat men hem mag slingeren. Hijzelf slingert daarom alleen volledig verzegelde raten. Als men honing bewaart in de nabijheid van een centrale verwarming, verliest hij in de loop van twee of drie weken ongeveer 2% vocht, voegt hij daaraan toe. Scottish oktober.

HET REGENDE BIJEN

David Grimmond bracht een avond door bij imkers en dan hoor je verhalen, die alleen maar op ons emeralden eiland gebeurd kunnen zijn, zegt hij in Irish oktober.

Een imker beloofde een beginner een zwerm en de beginner kwam juist eens bij hem kijken, toen de beloofde zwerm de lucht in ging. De zwerm ging echter niet aan een boom hangen, maar aan de voorzijde van een andere, bevolkte, kast. De bijen van die kast kwamen de indringers krachtadig tegemoet. De bijen van de zwerm waren daarover zo verbaasd, dat ze opnieuw de lucht in gingen, achtervolgd door de boze bijen van de kast, die deze invasie niet wenste. De lucht was zwart van de groepjes vechtende bijen. Dode bijen regenden neer op de hoofden van de verbaasde imkers. De veldslag duurde een half uur en toen de rust weerkeerde, lag het slagveld bezaaid met dode bijen van de zwerm en van de belaagde kast.

BUCKFASTBIJEN

In een vorig nummer publiceerden wij reeds het rapport van het Ierse bijeninstituut inzake de uit Israël geïmporteerde Buckfastkoninginnen. De redacteur van Irish tekent daarbij aan, dat hij het met de conclusie geheel eens is. Hij kreeg in 1967 twee van deze koninginnen. Ze overwinterden goed. Ze brachten in 1968 goede volken voort en ze vertoonden geen zwermneiging. Maar ze leverden geen pond honing op en ze verzamelden in de broedkamer zelfs niet voldoende honing om de winter door te komen.

LACHERTJE

Basil schreef in South African een artikel over honingbehandeling. Bij dat artikel plaatste hij een foto van zijn nieuwe pottenwasmachine. George zal Basil tijdens een filmavond van de plaatselijke bijenvereniging.

George: Dat was een mooie machine om je honingpotten te wassen, waarvan ik een foto zag in het juli-augustusnummer van 1967.

Basil: Vind je? Dat doet me plezier. Heb je er ook zo een?

George: Nee, ik heb een ander model. Dat is eenvoudiger en goedkoper.

Basil: Werkelijk? Wat is dat voor een apparaat?
George: Mijn vrouw. Y.

Ik kies een kast (II)

In het vorige artikel hebben we iets verteld over de narigheden, die we met kasten en ramen van afwijkende maat en constructie kunnen beleven. Nu gaan we iets vertellen over de beide gangbare kastsystemen, die we in ons land gebruiken, de genormaliseerde simplexkast en de spaarkast.

Normalisatie

De simplexkast is officieel genormaliseerd. De spaarkast is niet officieel genormaliseerd, maar in het algemeen houdt men zich aan de maten, die aangegeven zijn op de werktekening van de spaarkast, die door de rijksbijenteeltconsulent Ir. J. Mommers wordt verstrekt. Uit die werktekening blijkt ook, dat men in de spaarkast het genormaliseerde simplexraam gebruikt. Mogen we er nog even op wijzen, dat men soms voor de spaarkast hout gebruikt van afwijkende dikte? Dit heeft direct tot gevolg, dat bepaalde onderdelen onbruikbaar worden.

Zo heb ik eens een rijtje spaarkasten gezien, die de imker klaarblijkelijk zelf had gemaakt en die er keurig uitzagen. Hier was werkelijk een vakman aan het werk geweest. Maar hij had voor deze kasten extra dik hout gebruikt. De daken van mijn eigen spaarkasten zouden op deze eigengemaakte spaarkasten niet gepast hebben.

Simplex en spaarkast

De simplexkast is dubbelwandig. Ze heeft dus broedkamers en honingkamers, maar daaromheen komt nog een extra buitenwand. De vraag of deze dubbelwandigheid voordelen biedt, laten we hier buiten beschouwing. Tal van imkers zijn van mening, dat een volk in een dubbelwandige kast warmer gehuisvest is dan in een enkelwandige. Andere zijn van mening, dat deze warmere zit alleen in de verbeelding van de imkers bestaat, omdat immers het vlieggat het hele jaar door open staat en deze denkbeeldige warmte dus toch weer verloren gaat. Wij kiezen geen partij, en wijzen alleen maar op de tegenstelde meningen.

De spaarkast is aan de voorzijde en aan de achterzijde dubbelwandig. De beide zijkanten zijn enkelwandig.

Hieruit volgt, dat men bij de simplex méér losse onderdelen heeft dan bij de spaarkast.

De buitenranden van de simplex hebben sponningen. Die randen staan dus niet koud op elkaar. De spaarkast heeft géén sponningen. De broed- en honingkamer staan bij de spaarkast koud op elkaar. Dit laatste behoeft niet beslist een bezwaar te zijn als de kast vervaardigd is van deugdelijk, uitgewerkt hout. Gaat het hout echter „werken“, dan sluiten onder- en bovenbakken niet meer goed op elkaar. Als dit euvel erg is, kunnen er door de kieren zelfs bijen ontsnappen, de kast gaat „lekker“. Ik heb wel eens spaarkasten gezien, waarbij de imker langs de onderranden latjes had gespijkerd, die dus een soort sponning vormden. Hij had dit gedaan om het lekken van de kasten tegen te gaan en omdat het bij het reizen zo gemakkelijk was; tijdens de reis konden de bakken nu niet meer verschuiven. Maar deze handelwijze heeft ernstige bezwaren. De onder- en bovenbakken worden namelijk door de bijen aan elkaar vastgekit en de aangebrachte latjes maakten het onmogelijk om tussen de bakken een raampjeslichter te schuiven om ze van elkaar af te wrikken. Bij warm weer kan men de bovenbak van een spaarkast vrij gemakkelijk iets heen en weer bewegen om die los te maken van de onderbak. Als men er latjes langs spijkt, heeft men die mogelijkheid niet meer.

De spaarkast heeft een oversluitend plat dak. De simplex heeft oorspronkelijk een naar beide zijkanten afhellend dak, dat met sponningen op de buitenranden past. Maar tegenwoordig kan men bij de simplex ook desgewenst een plat dak krijgen. Bij de simplex zitten er in de voor- en achterzijde van het dak ontluuchtingsgaten. Deze gaten worden dikwijls afgesloten met bijengaas om roverij te voorkomen, b.v. als men het volk voert. Er zijn imkers, die bezwaar hebben tegen dat gaas, omdat tussen binnen- en buitenbak verdwaalde bijen nu niet door het ontluuchtingsgat kunnen ontsnappen. Om deze bijen te redden, sluiten zij het ontluuchtingsgat af met een stukje koninginnerooster. Zij halen daarmee de kans op roverij tijdens het voeren weer binnen. Er zijn nog andere mogelijkheden, maar daaraan gaan we stilzwijgend voorbij.

De spaarkast heeft géén ontluuchtingsgaten in het dak. Sommige imkers menen, dat daardoor het dekkleedje of de dekplank van een spaarkast gemakkelijker vochtig wordt en langer vochtig blijft dan bij het dak van de simplexkast.

De voorstanders van de spaarkast zijn van mening, dat het dak nooit helemaal luchtdicht op de kast sluit en dat er daardoor toch wel voldoende ontluchting is.

De bodem

De officiële spaarkast heeft een vaste bodem. Dat wil zeggen: de onderste broedkamer vormt met de bodem één geheel. Bij het reizen is dat een groot gemak. De spaarkast is erg gemakkelijk en snel reisklaar te maken. Dit voordeel moet men echter met een paar ongemakken betalen. Er zijn tal van imkers, die in het voorjaar de bodems van hun kasten schoonmaken. Als men de bodem van een spaarkast wil schoonmaken, moet men de tien ramen er uit nemen en deze een voor een in een reserve onderbak hangen, die men dan op de oude plaats zet.

De simplex heeft een losse bodem. Men behoeft bij dit voorjaarskarweitje dus geen ramen uit de kast te halen. Men neemt de broedbak in zijn geheel van de vuile bodem en plaatst die op een schone bodem op de oude plaats.

Ook later in het jaar manipuleert men in sommige gevallen gemakkelijker met de simplex dan met de spaarkast. De onderbak van een simplex kan men desgewenst, met raten en al, in één beweging „boven plaatsen“. Wil men hetzelfde doen met de spaarkast, dan moet men weer raam voor raam uit de onderbak in een bovenbak hangen.

De spaarkast wordt tegenwoordig desgewenst óók geleverd met een losse bodem. Daarmee voorkomt men de hierboven genoemde bezwaren wel, maar men geeft daarmee het gemakkelijk reisklaar maken weer prijs.

Aan de losse bodem van de simplex zit een opklapbare vliegplank van behoorlijke breedte. Wie eens door de polders of langs de hei dwaalt ziet wel, dat deze sluiting dikwijls niet ideaal is. Voor tal van simplexkasten vindt men nog de propfen papier of houtwol of lappen enz. liggen, waarmee het vlieggat werd dichtgestopt vóórdat men de vliegplank opklapte.

De spaarkast heeft een smal opklapbaar vliegplankje, dat veel eenvoudiger en doelmatiger is. Bovendien drukt men bij het opklappen van dit vliegplankje van de spaarkast niet zo gemakkelijk bijen dood, want achter dit vliegplankje blijft er nog ruimte over als men het opklapt, een zogenaamde „nis“.

De losse bodem van de simplex biedt soms voordelen, die de spaarkast met vaste bodem niet heeft. Bij de spaarkast is men namelijk altijd gebonden aan de broedkamer, die met de bodem één geheel vormt. De simplex is, wat dat betreft, soepeler in het gebruik. Men kan bij de simplex, als men dat wenst, in voorkomende

gevallen een honingkamer met lage ramen gebruiken als onderbak. Om dit duidelijk te maken volstaan we met één enkel voorbeeld, dat afkomstig is van onze vroegere rijksbijenteeltconsulent Dr. Ir. A. Minderhoud, die in zijn boekje „Bijenteelt“ beschrijft hoe men een kunstzwerm, een z.g. „vlieger“ kan maken als een volk onmiddellijk vóór of tijdens de dracht zwermplannen krijgt. Men maakt in dit geval dus die „vlieger“ in een periode, waarin er veel te halen is. Men „haalt dan van het volk wat ervan te halen is“ door de koningin in een **honingkamer** met hoofdzakelijk kunststraat op de bodemplank te zetten. Bij de moeder schudt men nog 6 of 7 ramen bijen van het volk af. Deze honingkamer komt op een bodemplank op de oude plaats te staan. De honingkamer krijgt een rooster en daarop plaatst men een broedkamer met uitgebouwde raten. Doordat ook nog alle vlieg-bijen bij dit volk komen, wordt het verbazend sterk. Zo'n vlieger kan, als er spoedig een zware dracht invalt, zeer veel honing verzamelen.

Wat er met het oude volk gebeurt laten we buiten beschouwing. Het voorbeeld dient alleen maar om te demonstreren, dat men deze methode met de spaarkast met vaste bodem niet of niet zo effectief kan toepassen.

Honingkamer en broedkamer

Wie een bijenkast aanschaft, dient goed te overwegen, welke onderdelen hij daarbij wenst aan te schaffen. De tijd waarin men domweg een complete simplexkast of een complete spaarkast bestelde, ligt al ver achter ons.

Er zijn imkers, die alléén maar met broedkamers en dus alleen maar met broedkamerramen werken. Hun „honingkamers“ zijn dus van broedkamerformaat. Een van hun argumenten is, dat zij alle ramen doorelkaar kunnen gebruiken. Dit is inderdaad een voordeel. Ik heb wel eens broedkamerramen nodig gehad terwijl ik alleen maar ramen van honingkamerformaat ter beschikking had. Maar zij geven daarmee weer een zekere soepelheid in hun bedrijfsvoering prijs. Voor een volk, dat zich sterk ontwikkelt, kan het nodig zijn de broedruimte, waarin de koningin eitjes kan leggen, te vergroten. Werkt men nu uitsluitend met broedkamerramen, dan kan men alleen maar de broedruimte verdubbelen. Heeft men ook honingkamers ter beschikking, dan kan men het minder drastisch doen door de koningin alleen maar een broedkamer en een honingkamer ter beschikking te stellen. Op die honingkamer plaatst men dan meestal een koninginrooster en daarop komt de werkelijke honingkamer. In bepaalde gevallen kan men op deze wijze de hoeveelheid **slingerbare** honing vergroten.

Voor al voor die imkers, die geen uitbundige

dracht hebben, kan het gebruik van honingkamers mogelijkheden bieden om toch nog een zo groot mogelijk overschot aan honing te krijgen.

We willen hier gaarne het voorbeeld vermelden, dat de voorstanders van honingkamers graag gebruiken. U stuurt twee volken naar de dracht. Het ene volk heeft twee broedbakken ter beschikking, het andere één broedbak en twee honingkamers. Voor het gemak nemen we aan, dat u in geen van beide gevallen een koninginnerooster gebruikt. De oogst is goed en u gaat slingeren.

In het eerste geval (twee broedbakken) zit er een belangrijk deel van de honing in ramen met broed. U kunt practisch alleen de kantramen slingeren. In het tweede geval (broedkamer en twee honingkamers) hebt u een goede kans dat u de kantramen van de onderste honingkamer kunt slingeren, terwijl u bovendien de meeste ramen van de bovenste honingkamer kunt slingeren, omdat daar weinig of geen broed in zal zitten.

Uit deze korte beschouwing blijkt wel, dat de imker met zorg de samenstelling van zijn kasten moet kiezen en dat hij daarbij terdege rekening moet houden met zijn omstandigheden en zijn drachtmogelijkheden.

Afstandrepen en afstandblikjes

De tien ramen in broedkamer en honingkamer moeten op de juiste afstand van elkaar hangen. De nog steeds meest gangbare manier om dit te bereiken is door middel van afstandblikjes. Ze worden om de oren van de raampjes geschoven. De afstandblikjes rusten op de in de broed- en honingkamers aangebrachte metalen draaglijsten.

Maar er zijn ook tal van imkers, die afstandrepen gebruiken. Afstandrepen zijn repen metaal, die **inplaats van de draaglijsten** in de broedkamers en honingkamers worden aangebracht. Ze hebben op de juiste afstand tien inkepingen, waarin de oren van de raampjes passen. Wie een kast koopt, moet dus vermelden of hij daarin draaglijsten of afstandrepen bevestigd wil hebben.

Ze hebben beide voordelen en nadelen. Als men afstandrepen gebruikt, moet men steeds **raam voor raam** op de juiste plaats hangen. Gebruikt men afstandblikjes, dan kan men gemakkelijk een aantal **ramen tegelijk** op de juiste plaats schuiven.

Afstandblikjes moet men van tijd tot tijd zuiveren van was en propolis. Afstandrepen vragen wat dat betreft minder werk.

Voor het slingeren verwijderen tal van imkers

de afstandblikjes van de ramen. Zij menen, dat de te slingeren raat niet vlak tegen de korf van de slinger drukt en dus kans loopt te breken, als zij de afstandblikjes niet zouden verwijderen. Anderen daarentegen zijn van mening, dat men de uitstekende delen van de afstandblikjes wel door de korf van de slinger kan steken, zodat de te slingeren raat vlak tegen de korf van de slinger ligt zonder de afstandblikjes te verwijderen.

Koninginnerooster

Er zijn twee soorten roosters: draadroosters en platte, zinken roosters. Wie zijn gedachten over de constructie van de spaarkast heeft laten gaan, begrijpt meteen, dat voor de spaarkast het platte, zinken rooster het aangewezen koninginnerooster is. Als men een draadrooster tussen de bakken van de spaarkast legt, rusten de randen van de kast niet op elkaar, ze kieren. Voor de simplex daarentegen kan men zowel het platte rooster als het draadrooster gebruiken.

Reizen

We zeiden reeds, dat we de spaarkast met vaste bodem zeer snel reisvaardig kunnen maken. Bij de simplex vraagt dat meer tijd en moeite. Evenwel, het reizen met spaarkasten levert toch ook zijn moeilijkheden op. Dat bemerken we, als we een spaarkast, voorzien van een of meer bovenbakken naar de dracht willen brengen. Die bakken staan namelijk koud op elkaar en als we ze niet degelijk aan elkaar bevestigen, gaan ze tijdens de reis schuiven. De jarenlang gebruikte kastverbinders geven geen afdoende oplossing van dit probleem bij de spaarkast. Ik heb ze van mijn kasten afgesloopt en als ik met spaarkasten reis, spijker ik voor en achter langs de stapel bakken een lat, waardoor de bakken afdoende op hun plaats worden gehouden. Dat lijkt ideaal, maar het is in werkelijkheid alleen maar doelmatig, als men de volken op de reisstand nimmer behoeft na te kijken. Wil men de volken bij de dracht nakijken, dan moet men die gespijkerde latjes verwijderen en in ieder geval voor de terugreis weer op hun plaats spijkeren. Toen we in het begin van dit artikel het gemakkelijk reisklaar maken van de spaarkast prezen, hadden we er dus eigenlijk bij moeten zeggen: voor zover de onderbak betreft. Daar we practisch nimmer met een onderbak alléén reizen, lijkt dus de lof, die men de spaarkast met vaste bodem algemeen toezwaait omdat hij zo gemakkelijk reisvaardig te maken is, niet helemaal juist.

Sedert kort heeft de ontwerper van de spaarkast, onze rijksbijenteeltconsulent Ir. J. Mommers werktekeningen beschikbaar gesteld van een reissluiting voor de spaarkast, die de ge-

noemde bezwaren zou ondervangen. We hebben die werktekening gezien, maar deze nieuwe reissluiting nog niet in de practijk geprobeerd, zodat we er nog niet uit eigen ervaring over kunnen spreken. Uit het feit dat deze nieuwe reissluiting naar voren gebracht is, blijkt echter wel, dat het reizen met de spaarkast tot nu toe niet zó eenvoudig was als de voorstanders van die kast ons wilden doen geloven. We hopen van harte, dat de nieuwe reissluiting in alle opzichten aan de verwachtingen voldoet en we hopen, dat de gebruikers daarvan spoedig hun

bevindingen in het Groentje openbaar zullen maken. G.

(Noot van de Redactie: de afd. Handel brengt deze reissluiting, die uitstekend geschikt is voor Spaarkasten en Simplexkasten vanaf begin april in de handel. Deze kastsluiting is reeds enkele jaren op de Ambrosiushoeve tot volle tevredenheid gebruikt. Voordelen: absoluut veilige sluiting, in een wip los en vast te maken, gaat jaren mede, geen getimmer meer en gemakkelijk op te bergen. Voor elke kast één reissluiting nodig).

Uit het dagboek van een heukelumer 1829 - 1867

„Wenken over bijenteelt”

- No. 1 Dat de bijen niet steeken. Neemt drie weegeblaaden, leg die kruiswijzen in de mont onder de tong en niet spreken. Dit beveiligt voor het steeken.
- No. 2 Tegen het rooven der bijen. Neemt een hant vol gagelknoppen en 4 loot rogenbrood en deeg fijn onder malkanderen gewreven, doet daarop een pient brandewijn, meng het ondereen. Men gebruikt tot ieder 10 korven een lepel vol onder den honieng die men voejert.
- No. 3 Om de bijen alle jaar 2 maal te rooken, dat allegaar de damp uit de korven komt, in April en Zeptember. Neemt klaverbloemen en maakt die droog als teei, gooit een handvol op eentert met vuur, dat 't rookt geeft, haal de korven met de bijen over den rook; dat de rook onder de bijen komt, zet dan de korven wederom op haar oude plaats. Maar als men het doet in de maand Zeptember, moet men de vlieggaaten toe strijken, dat maar eene bij daar kan uitkruipen.
- No. 4 Om alle ligte bijkorven door den winter te brengen en de zwaare zonder honieng te bewaaren. Neemt voor 10 korven 2 nootmuskaten, 10 kruinagels, dit fijn gestooten en met 10 lepels vol

honieng vermengt. Maakt dan kleine zakjes van los linnen, 4 vingers lank, 3 vingers breed, doet in ieder zakje een lepel vol en steek ze dan in de korven zoo hoog als men kan.

- No. 5 De bijen te doen zwermen omdat zij volk genoeg hebben en de jonge moeder, die in de korf is, dan moet de oude moeder daaruit met de zwerm. Alle de korven, die men wil laten zwermen, neemt men tot iederen korf 2 droppelel thijmes-olie, 1 lepel vol honieng, dit wel onder mailander vermengt. Dan doet het een baak en zet 't des avonds onder de korf, die men wil laten zwermen, dan zwermen zij als anderen daags vast.
- No. 6 Om de bijen het zwermen te bejotten, die geen volk genoeg hebben en de oude korven te zwak maaken en de zwermen te klein, zoodat men daar geen voordeel van kan trekken. Neemt per korf bijen een droppel Roozemarijnolie met een lepel vol honieng, wel vermengt. Giet 't des avonds op de bijen. Zij zwermen niet en men bekomt zwaare korven te voordeel.
- No. 7 Om de zwermen te laten koomen waar men die hebben wil, het zij in de ledige korven, of op een andere plaats. Maakt uw korven wel schoon met brandnete-

- len, daar men de zwerm in hebben wil, smeert dan in iedere korf een wijnieng honieng, die gemengt is met 2 drop-pelen nagelolie, hangt dan den korf bo-ven in den boom of zet ze voor de bijen. De zwermen zullen daar in vlie-gen zonder moeite.
- No. 8 Om de korven te helpen, die moeder-loos zijn, om die aan haar werk te hou-den, gelijk te voeren en ze helpen met een andere koniengin. Als men merkt, dat men korven heeft die niet willen vliegen, dat is een teken om moeder-loos te zijn of te worden. Dan neemt men 2 lepels vol witte wijn met honieng vermengt en zet het des avonds onder de korven. Zij worden weer moeder-vast en vliegen goed om in de korf te draagen.
- No. 9 Om de roovers te beletten, dat noot vreemde bijen aan de korven zullen koomen. Neemt een pint peterselie-water, vermengt het onder, smeert des avonds aan de vlieggaten of onder de korven op de planken. Dan zullen noot vreemde bijen aan uw korven koomen.
- No. 10 Om veel jonge bijen of broet aan te zetten om groote zwermen te hebben. Neemt een stuk werk uit de korven van de bijen daar wat honieng in zit en legt het in een vlakke schotel met water. Zet het voor de korven en dat zij daar-van drienken en zuipen.
- No. 11 Om de bijen veel te doen zwermen, die volk genoeg in de korf hebben. Neemt tot ieder korf 2 droppels ter-pentijnolie en een lepel vol honieng vermengt en doet 't des morgens voor zonne-opgank onder de korf.
- No. 12 Om een zalf te maaken, die de bijen graag ruiken en in de korf doet woo-nen. Neem een stroop van altheu, ver-mengt het met een weinieng honieng en smeert het boven in de korven. De bijen verlaaten de korf niet.
- No. 13 Om de zwermen wat vroeger te heb-ben, om voordeel te hebben. Geeft uw bijen om den derden avont wat oud meel(?) met honieng vermengt onder de korven.
- No. 14 Om zieken bijen gezond te maaken. Legt zomttijden als het warm is een klein stukje notemuskaat onder de korf.
- No. 15 Om kleine zwermen groot te maaken, zonder 2 of 3 bij malkander te doen. Als men ziet dat een korf zwermt en de zwermen zijn te klein, dan neemt men 2 droppelen nagelolie met 2 lepels honieng vermengt en bestrijkt hiermede de planken daar de zwerm op staat, dan wordt de zwerm zoo groot als hij moet zijn.
- No. 16 Dat de bijen niet steeken zullen. Neem Gamgalsanum, leg die in azijn te smel-ten en was daar uw handen meden. De bijen zullen niet steeken.
- No. 17 Om alle roofbijen te laten koomen, waar men ze hebben wil, dat wort ge-daan als men een kwattenbaan man heeft, die roovers zouden maaken. Neemt een pont honieng, doet daarin een ons azijn en witte peper, smeert ledige korven of een vat daarmede in. Zij willen daarin vliegen en in blijven.
- No. 18 Om de bijen te vervoeren van de eene plaats naar de andere, dat men de bij-korven met geen bijjendoeken behoeft digt te maaken. Als men de bijen des morgens wil weg brengen dan geeft men zavons te voeren ieder korf 2 droppels tijmenolie met honieng ver-mengt.
- No. 19 Als de korven gezwermt hebben om dan de grootte broet bijen daaruit te hebben in 10 minuten omdat men ze niet meer van nooden heeft en zij de korven te ligt maaken van honieng. Neemt een pont rozijnen, kookt die en 2 botteltjes meel, geeft dat uw bijen onder de korven per korf 2 lepels vol. Zij maaken ze allen doot.
- No. 20 Om goed toog in de bijen te maaken, dat zij in twee daagen meer in de kor-ven draagen als ordinair in 4 als er wat te halen is. Geef de bijen meel met oud bier, van ieder de helft, gekookt met een weinieng brandewijn. Dit is ook goed voor de galligheid der bijen.
- No. 21 Om de bijen uit haar volle korf te heb-ben in de ledige in de tijd van 10 mi-nuten. Neemt per korf 2 lepelen vol honieng en 2 droppelen nagelolie, maakt het warm en bestrijkt hiermede de ledige korf inwendig zoo hoog als men kan. Dan hout men de ledige korf boven de vollen, de bijen loopen allen in de ledigen zonder moeite.

(Uit: „De Gecombineerde” - Streekblad voor Leerdam en Tiel).

Jaaroverzicht 1968

ROTTERDAM, 5 maart 1969.

Aan
de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt
in Nederland,
WAGENINGEN

Mijne Heren,

Hierbij hebben wij het genoegen U ons rapport over het boekjaar 1968 te doen toekomen. Voorzover ons dit in het belang van ons onderzoek noodzakelijk voorkwam, hebben wij de verschillende administraties steekproefsgewijze gecontroleerd aan de hand van de beschikbare en de ons verstrekte inlichtingen.

ALGEMENE OPMERKINGEN

De aanwezigheid van de effecten hebben wij geconstateerd aan de hand van de opgave van de Algemene Bank Nederland N.V. te Wageningen, waar deze effecten in open bewaargeving bestonden.

Evenals vorige jaren zijn de effecten à pari opgenomen. Het totaal van de effecten van Uw diverse afdelingen had op 31 december 1968 een beurswaarde van f 23.875,— (nominaal f 34.500,—).

De saldi van de bank, spaarbanken en postrekeningen zijn in overeenstemming met de rekeningen-courant, resp. de spaarbankboekjes per 31 december 1968.

Van de aanwezigheid der kasgelden hebben wij ons op onregelde tijdstippen overtuigd.

De polissen der brandverzekering zijn ons overgelegd. De polissen bleken de desbetreffende risico's voldoende te dekken. De onroerende goederen van Uw vereniging zijn op grond van een taxatierapport van 16 februari 1968 verzekerd voor f 327.500,—.

Ten gunste resp. ten laste van de interestrekeningen der verschillende afdelingen is, behalve de opbrengst van de effecten en de interest van banken en spaarbanken, ook gebracht de tussen de verschillende afdelingen verrekende rente ad 3 % voor geleende gelden.

Bij de vaststelling der balanssen is rekening gehouden met de bij de balansopmaking bekende gegevens.

T.a.v. de verschillende balanssen, exploitatie-rekeningen en de begroting merken wij nog het volgende op:

AFDELING VERENIGING

Materiaal f 3,—
Saldo per 1 januari 1968
af: afschrijving over 1968
Balans per 31 december 1968

Kapitaal f 46.692,44
Samengesteld als volgt:
Kapitaal per 1 januari 1968
bij: voordelig saldo 1968
liquidatie saldo afd. Vlaardingen

af: premie pensioenverzekering
secretaris-penningmeester
Kapitaal per 31 december 1968

Reserve voor tentoonstellingsfonds f 2.483,68
Saldo per 1 januari 1968
bij: gereserveerd ten laste van de exploitatie-rekening 1968

af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Congressfonds f 200,—
Saldo per 1 januari 1968
bij: gereserveerd ten laste van de exploitatie-rekening 1968

af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
Samengesteld als volgt:
Kon. Nederl. Landbouw Comité
Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten
N.F.O.
Nederl. Heide Maatschappij
Arboretum

af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Contributies Kon. Nederl. Landbouw Comité, enz. f 103,02
af: aanschaffingen in 1968
Balans per 31 december 1968

Bijdrage wetenschappelijk bijteeltonderzoek Landbouw Hogeschool f 540,20

In totaal is nu over de jaren 1961 t/m 1968 gereserveerd een bedrag van f 4.637,10.

AFDELING HANDEL

Machines f 18.060,07
Saldo per 1 januari 1968
af: afschrijving over 1968
Balans per 31 december 1968

Goederen f 73.466,21

De goederenvoorraden zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende inkooprijzen, resp. tegen kostprijzen indien deze lager waren.

Incourante artikelen zijn lager gewaardeerd of pro-memorise opgenomen.

Van de goederenvoorraad zijn ons specifieke lijsten overgelegd. De leden van de commissie Handel hebben gezamenlijk de aanwezigheid van de goederenvoorraad gecontroleerd.

Debiteuren f 12.366,65

Conform de saldi-lijst per 31 december 1968. Hieronder komen geen dubieuze vorderingen voor.
Dit bedrag betreft in hoofdzaak nog niet afgerekende rem-boursementen.

AFDELING SUIKER

Huis en kantoor f 12.896,—
Saldo per 1 januari 1968
af: afschrijving over 1968
Balans per 31 december 1968

Menginstallatie en bascule f 34,80

Saldo per 1 januari 1968
af: afschrijving over 1968
Balans per 31 december 1968

Exploitatie huis en kantoor f 847,18 (nadelig)

Samengesteld als volgt:
Ontvangen huren
af: betaalde belastingen en kosten
Nadelig saldo

Bedrijfsraad f 4.667,64

Over 1968 was aan de Bedrijfsraad f 7.667,64 verschuldigd. Vóór de balansopmaking was aan deze instelling reeds f 3.000,— voorschot betaald.
Evenals over 1967 is in 1968 weer 2 cent per kilo afgeleverde suiker bijgedragen.

SAMENGESTELDE BALANSEN

Effecten f 34.500,—
Afdeling Vereniging
29.000,— 3½ % Nederland 1947
500,— idem
100,— idem
2.500,— 3 % Staatsschuld

Afdeling Suiker
400,— 3½ % Nederland 1947

Afdeling Assurantie
2.000,— 3 % Arnhemse Hypotheekbank

Betalingsmiddelen f 32.670,31.
De betalingsmiddelen van de verschillende afdelingen zijn, voorzover dit met een juist financieel beleid in overeenstemming was, rentegevend belegd geweest.

De saldi banken en spaarbanken van de verschillende afdelingen waren per ultimo 1968 als volgt:

Spaarbanken
Nutspaarbank, Wageningen
Rijkspostspaarbank

Banken, in rekening-courant
Algemene Bank Nederland N.V.

Kapitaal f 155.968,14
Volgens samengestelde balanssen, waarbij de effecten à pari zijn opgenomen
De beurswaarde per 31 december 1968 was lager

Begroting 1970
Bij het opmaken van de concept-begroting voor 1970 is uitgegaan van 5.200 leden (1969: 5.200 leden). In 1968 waren er 5402 betalende leden, gezins- en jeugdleden. Bovendien waren er nog 125 verspreide leden in 1968.

Als vergelijking hebben wij opgenomen de begroting 1968 met de werkelijke exploitatie-cijfers 1968 en de begroting 1969. In de begroting voor 1970 is rekening gehouden met de door het Hoofdbestuur voorgestelde verhoging van het quotum met f 1,—.

Bovendien werd erin verwerkt het aandeel van de afdeling Handel in het salaris van de secretaris-penningmeester voor de door deze functionaris te verrichten werkzaamheden ten behoeve van afdeling Handel.

Voor het overige gaf ons onderzoek geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

Hoogachtend,
Accountantskantoor W. H. van Mourik

AFDELING VERENIGING
Balans per 31 december 1968

	Gld.	Gld.		Gld.	Gld.
Effecten		32.100,—	Kapitaal per 1 januari 1968	45.890,66	
Materiaal		3,—	bij: zie specificatie in rapport	801,78	46.692,44
Debiteuren, te vorderen kosten, enz.		619,50	Vooruit ontvangen quotum 1969		9.558,—
Afdeling Suiker		27.950,76	Reserves:		
Spaarbank	156,41		Tentoonstellingsfonds		2.483,68
Postgiro	6.412,66		Congresfonds		200,—
Kas	179,55	6.748,62	Nog te betalen:		
			Maandschrift	1.546,64	
			Onkosten, enz.	6.941,12	8.487,76
		<u>67.421,88</u>			<u>67.421,88</u>

Exploitatierekening over 1968

Salaris secr.-penningmeester		15.691,20	Quotum	39.604,25
Pensioenpremie voor idem	2.058,83		Verspreide leden	1.301,32
af: ten laste kapitaaldienst	1.071,—		Interest	2.743,28
bijdrage door secr.-penningm.	275,—	712,83	Bijdrage afdeling Suiker voor verzekering	
Sociale lasten		1.963,78	bijenvolken	3.200,—
Maandschrift		17.893,92	Advertenties	2.702,80
Onkosten Hoofdbestuur		2.148,20		
Onkosten Algemene Vergadering		843,40		
Reis- en verblijfkosten secr.-penningmeester		221,70		
Propaganda		215,98		
Algemene onkosten:				
porti en telefoonkosten	1.121,26			
drukwerk, papier, enz.	681,11			
kantoorhuur	400,—			
verlichting en verwarming	200,—			
diversen	422,20	2.824,59		
Contributies Kon. Nederl. Landbouw				
Comité, N.F.O. enz.		103,02		
Accountantskosten		400,—		
Bibliotheek		203,79		
Verzekering bijenvolken		3.200,—		
Imkersdag		320,35		
Afschrijving materiaal		178,—		
Examen praktisch Imker		42,70		
Tentoonstellingsfonds		250,—		
Bijdrage voor deelneming aan congressen		200,—		
Bijdrage wetenschappelijk bijenteelt onderzoek				
Landbouw Hogeschool		540,20		
Pensioen		50,—		
Voordelig saldo		1.548,01		
		<u>49.551,65</u>		<u>49.551,65</u>

AFDELING HANDEL
Balans per 31 december 1968

	Gld.	Gld.		Gld.	Gld.
Machines		18.060,07	Kapitaal per 1 januari 1968	11.813,09	
Goederen		73.466,21	bij: voordelig saldo 1968	4.720,21	16.533,30
Debiteuren en vooruitbetaalde kosten		12.704,65	Afdeling Suiker		78.114,92
Kas	2.898,65		Crediteuren	17.889,01	
Postgiro	7.216,51	10.115,16	Nog te betalen:		
			onkosten, sociale lasten, enz.	1.808,86	19.697,87
		<u>114.346,09</u>			<u>114.346,09</u>

Exploitatie-rekening over 1968

Onkosten	3.220,86	Bruto-winst op verkochte goederen	61.040,86
Advertenties	1.100,—	Administratie suiker	3.833,82
Accountantskosten	400,—		
Omzetbelasting	4.414,10		
Salarissen	37.238,62		
Sociale lasten	5.669,67		
Pensioenen	322,50		
Huur kantoor	800,—		
Emballage	1.587,37		
Interest	2.885,—		
Afschrijving machines	2.383,05		
Vennootschapsbelasting	133,30		
Saldo winst	4.720,21		
	<u>64.874,68</u>		<u>64.874,68</u>

AFDELING SUIKER

BALANS PER 31 DECEMBER 1968

	Gld.	Gld.		Gld.	Gld.
Huis en kantoor	12.896,—		Kapitaal per 1 januari 1968	82.128,01	
Pakhuis	1,—		bij: voordelig saldo 1968	634,64	82.762,65
Menginstallatie en bascule	34,80				
Kantoorinventaris	1,—	12.932,80	Nog te betalen:		
Effecten		400,—	crediteuren, onkosten, enz.	1.722,20	
Voorraad suiker		83,13	Bedrijfsraad	4.667,64	6.389,84
Te vorderen en vooruitbetaald		1.028,25			
Afdeling Handel		78.114,92	Afdeling Assurantie	7.969,75	
Algemene Bank Nederland N.V.	413,93		Afdeling Vereniging	27.950,76	35.920,51
Nutsspaarbank	32.099,97	32.513,90			
		<u>125.073,—</u>			<u>125.073,—</u>

Exploitatie-rekening over 1968

Afschrijving huis en kantoor	392,—	Afdelingen en verspreide leden	163.818,30	
Afschrijving meubilair en machines	308,20	af: Bedrijfsraad Bijenteelt	7.667,64	156.150,66
Suiker, mengmiddelen en zakken	122.881,42	Interest		3.220,38
Vrachten	10.037,34			
Verwerking en expeditie suiker	10.235,43			
Sociale lasten	399,10			
	143.553,29			
Verzekering bijenvolken	3.200,—			
Onkosten	1.595,62			
Administratiekosten	3.833,82			
Drukwerken, enz.	181,75			
Accountantskosten	400,—			
Pensioenen	322,50			
Nadelig saldo exploitatie pand	847,18			
Kosten i.v.m. onteigening pand	4.102,04			
Voordelig saldo	634,64			
	<u>159.371,04</u>			<u>159.371,04</u>

AFDELING ASSURANTIE

Balans per 31 december 1968

	Gld.	Gld.		Gld.	Gld.
Effecten		2.000,—	Kapitaal per 1 januari 1968	9.689,75	
Te vorderen interest		10,—	bij: voordelig saldo 1968	290,—	9.979,75
Afdeling Suiker		7.969,75			
		<u>9.979,75</u>			<u>9.979,75</u>

Exploitatie-rekening over 1968

Voordelig saldo	290,—	Interest	290,—
	<u>290,—</u>		<u>290,—</u>

SAMENGESTELDE BALANSEN PER 31 DECEMBER 1967 EN 1968

	1967	1968		1967	1968
	Gld.	Gld.		Gld.	Gld.
Vaste middelen			Kapitaal	149.521,51	155.968,14
Gebouwen	13.289,—	12.897,—	Schulden op korte termijn		
Machines	20.968,12	18.098,87	Crediteuren,	22.552,24	34.575,47
	34.257,12	30.995,87	te betalen kosten, enz.	14.981,73	9.558,—
			Vooruitontvangen quotum	37.533,97	44.133,47
Vlottende middelen			Reserves		
Effecten	34.500,—	34.500,—	Tentoonstellingsfonds	2.483,68	2.483,68
Debiteuren,			Congressfonds	—,—	200,—
te vorderen kosten, enz.	8.533,09	14.362,40		2.483,68	2.683,68
Voorraden	57.977,08	73.549,34			
	101.010,17	122.411,74			
Betalingsmiddelen					
Bank en Spaarbanken	46.973,68	32.670,31			
Postgiro	6.722,72	13.629,17			
Kas	575,47	3.078,20			
	54.271,87	49.377,68			
	<u>189.539,16</u>	<u>202.785,29</u>		<u>189.539,16</u>	<u>202.785,29</u>

SPECIFICATIE, BEHORENDE BIJ DE BALANSEN EN SAMENGESTELDE BALANS PER 31 DECEMBER 1968

Debiteuren, te vorderen kosten, enz.			Gld.	Gld.			Gld.	Gld.
Afdeling Vereniging							transport	8.487,76
Interest			451,—					
Vooruitbetaalde kosten			168,50	619,50				
Afdeling Handel								
Debiteuren			12.366,65				17.889,01	
Vooruitbetaalde kosten			338,—	12.704,65				
Afdeling Suiker								
Interest			5,25					
Premie brandverzekering			1.023,—	1.028,25				
Afdeling Assurantie								
Interest				10,—				
				14.362,40				
Kapitaal								
Afdeling Vereniging			46.692,44					
Afdeling Handel			16.533,30					
Afdeling Suiker			82.762,65					
Afdeling Assurantie			9.979,75	155.968,14				
Crediteuren, te betalen kosten, enz.								
Afdeling Vereniging								
Maandschrift				1.546,64				
Accountantskosten			400,—					
Hoofdbestuur			1.000,—					
Bibliotheek			800,—					
Pensioen			50,—					
Contributies			54,02					
Bijdrage Wetenschappelijk								
Bijteeltonderzoek			4.637,10	6.941,12				
			transporteren	8.487,76				

Ontvangsten	Begroting Exploitatie		meer	minder	Begroting	
	1968	1968			1969	1970
	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.
Quotum	39.750,—	39.604,25	—,—	145,75	39.000,—	44.200,—
Verspreide leden	1.425,—	1.301,32	—,—	123,68	1.425,—	1.140,—
Interest	2.500,—	2.743,28	243,28	—,—	2.500,—	2.750,—
Pensioenbijdrage secr.-penningm.	275,—	275,—	—,—	—,—	—,—	—,—
id. t.l.v. kapitaalendienst	1.071,—	1.071,—	—,—	—,—	—,—	—,—
Verzekering bijenvolken	2.700,—	3.200,—	500,—	—,—	3.200,—	3.200,—
Advertenties	—,—	2.702,80	2.702,80	—,—	—,—	2.500,—
Aandeel afd. Handel in salaris	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—	3.000,—
secr.-penningmeester	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—
Nadelig saldo	—,—	—,—	—,—	—,—	2.085,—	—,—
	47.721,—	50.897,65	3.446,08	269,43	48.210,—	56.790,—

Uitgaven	Begroting Exploitatie		meer	minder	Begroting	
	1968	1968			1969	1970
	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.	Gld.
Salaris secr.-penningm.	16.000,—	15.691,20	—,—	308,80	18.000,—	20.000,—
Pensioenbijdrage id.	2.060,—	2.058,83	—,—	1,17	—,—	—,—
Reis- en verblijfskosten id.	250,—	221,70	—,—	28,30	250,—	250,—
Sociale lasten	1.200,—	1.963,78	763,78	—,—	2.200,—	2.800,—
Kantoorhulp	600,—	—,—	—,—	600,—	—,—	—,—
Hoofdbestuur	2.000,—	2.148,20	148,20	—,—	2.000,—	2.200,—
Algemene Vergadering	1.000,—	843,40	—,—	156,60	1.100,—	1.000,—
Propaganda	500,—	215,98	—,—	284,02	500,—	500,—
Examen praktisch imker	200,—	42,70	—,—	157,30	200,—	200,—
Maandschrift	15.600,—	17.893,92	2.293,92	—,—	15.240,—	20.000,—
Algemene onkosten drukwerk	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—
en kantoorbehoefte	2.500,—	2.824,57	324,57	—,—	2.500,—	2.500,—
Accountant	400,—	400,—	—,—	—,—	400,—	500,—
Imkersdag	500,—	320,35	—,—	179,65	500,—	500,—
Bibliotheek	200,—	203,79	3,79	—,—	200,—	200,—
Verzekering bijenvolken	2.700,—	3.200,—	500,—	—,—	3.200,—	3.200,—
Cursussen	50,—	—,—	—,—	50,—	50,—	—,—
Afschrijving materiaal	175,—	178,—	3,—	—,—	175,—	—,—
K.N.L.C. enz.	125,—	103,02	—,—	21,98	125,—	125,—
Congresfonds	200,—	200,—	—,—	—,—	200,—	200,—
Tentoonstellingsfonds	250,—	250,—	—,—	—,—	250,—	250,—
Bijdrage Wetenschappelijk Bijteelt-	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—	—,—
onderzoek Landbouw Hogeschool	530,—	540,20	10,20	—,—	520,—	520,—
Nationale Honingtentoonstelling	400,—	—,—	—,—	400,—	400,—	400,—
Pensioen	—,—	50,—	50,—	—,—	—,—	600,—
Onvoorzien	200,—	—,—	—,—	200,—	200,—	500,—
Voordelig saldo	81,—	1.548,01	1.467,01	—,—	—,—	345,—
	47.721,—	50.897,65	5.564,47	2.387,82	48.210,—	56.790,—

Koolzaad 1969

Wij kunnen reeds nu mededelen, dat er door de Directeur van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders dit jaar weer ongeveer duizend hectare koolzaad beschikbaar gesteld wordt om bijenvolken te plaatsen.

Aanvragen kunnen van 1 april af gedaan worden aan ondergetekende, adres: Oude Bouwheerstraat 7, Barneveld, bij voorkeur per brief, waarna de bekende formulieren toegezonden worden.

Ons telefoonuurkje is van 1 april af van 5 tot 6

uur n.m.: 03420—2607. (Op zondagen s.v.p. niet bellen).

Ook mogen dit jaar bijen in Zuidelijk Flevoland geplaatst worden. Nadere berichten aangaande de moerasandijvie zult u in het meinummer kunnen lezen. Aanvragen voor plaatsing bij de moerasandijvie aan hetzelfde adres.

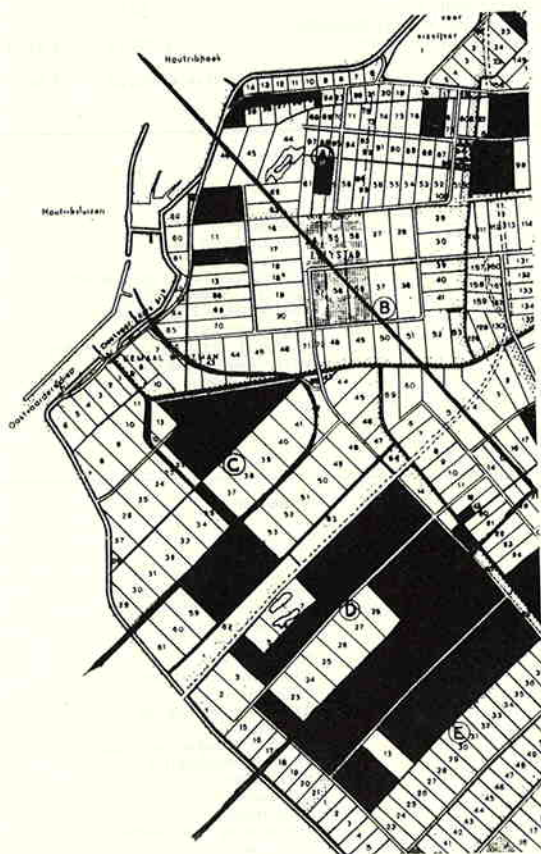
W. van 't Land,
Toezichthoudend Imker voor Oostelijk
en Zuidelijk Flevoland.

Bijenplaatsing in Oost-Flevoland

Voorwaarden:

1. Iedere stand bijenvolken, onverschillig waar deze staat, dus ook in het drachtveld, moet voorzien zijn van een bord, bevestigd aan een paal, duidelijk vermeldende naam en adres van de reisgroep of eigenaar.
2. Bij de eventuele plaatsing worden door de Toezichthoudende Imker kaarten uitgereikt, welke moeten worden voorzien van de naam van de reisgroep, alsmede van de naam en het adres van de persoon, die zijn volken bij genoemde reisgroep heeft geplaatst. Deze kaart is strikt persoonlijk.
3. Het is verplicht deze kaart bij zich te dragen, wanneer men zich bij de bijen bevindt. Deze moet op aanvraag aan de politie of aan de Toezichthoudende Imker worden getoond.
4. Het zich bevinden bij andere standen, niet overeenkomende met het opschrift van de aan hem afgegeven kaart, is verboden, tenzij men zich in gezelschap van de eigenaar van deze stand bevindt.
5. Indien men aan alle voorwaarden voldoet, wordt men geacht ontheffing te hebben verkregen van het verbod de poldergronden te betreden, doch alleen via de kortste weg vanaf de openbare weg naar zijn stand.
6. Bij niet-naleving van de voorwaarden wordt aangenomen, dat men zich onbevoegd bij een stand bevindt en wordt van bevoegde zijde proces-verbaal opgemaakt.
7. Het is verboden zonder toestemming zich met een voertuig op de koolzaadkavels te bevinden of andere gewassen. Schade is voor eigen risico en kan uitsluiting tot gevolg hebben.

W. van 't Land.

Het zwarte gedeelte geeft de oppervlakte verbouwde koolzaad aan. Bijenvolken mogen binnen de door de zwarte lijn aangegeven hoek geplaatst worden. (± 1100 ha. zie bericht in dit nummer)

Bestuivingsregeling 1969

Algemene voorwaarden inzake het plaatsen van bijenvolken voor de bestuiving van fruit- en groentegewassen.

De contactcommissie Tuinbouw/Bijenteelt, bestaande uit vertegenwoordigers van de hoofd-afdeling Tuinbouw en de afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap, heeft de volgende voor 1969 geldende „Algemene voorwaarden inzake het plaatsen van bijenvolken voor de bestuiving van fruit- en groentegewassen” vastgesteld:

Artikel 1

Algemeen

1. Deze voorwaarden gelden voor het jaar 1969 en kunnen niet tussentijds worden gewijzigd.
2. Zij worden gedeponereerd ten kantore van het Landbouwschap te 's-Gravenhage.

Artikel 2

Vergoeding

1. De door de teler verschuldigde vergoeding bedraagt per bijenvolk:
  - a) f 15,— voor zover het betreft kastvolk en f 12,50 voor zover het betreft korfvolk bij plaatsing **in de open lucht bij het fruit**;
  - b) f 25,— voor zover het betreft kastvolk en f 20,— voor zover het betreft korfvolk per periode van maximaal vier weken, en voorzover het betreft beide soorten volken f 10,— voor elke volgende periode van maximaal vier weken, bij plaatsing **in de open lucht bij meloenen en aardbeien** onder plat glas of **augurken** onder staand glas; met dien verstande dat in de provincie Limburg voor plaatsing bij de augurkenkassen een richtprijs geldt van f 75,— voor het gehele seizoen tot en met augustus, terwijl de vergoeding voor elke week daarna f 10,— bedraagt;
  - c) f 35,— per periode van maximaal drie weken bij plaatsing **onder** staand glas.
2. Tenzij anders wordt overeengekomen, komen de kosten van vervoer der bijenvolken ten laste van de teler.

Artikel 3

Verplichtingen van de imker

De imker is verplicht te zorgen dat:

- a) de bijenvolken bij het begin van de bloei van het fruit op de door de teler aangegeven plaats(en) aanwezig zijn en daar blijven tot het einde van de bloeiperiode, tenzij de teler

toestemming geeft om de volken eerder weg te halen;

- b) de bijenvolken op verzoek van de teler verspreid in de boomgaard worden geplaatst, met dien verstande dat de volken voor zover mogelijk in groepen van ten minste drie worden opgesteld;
- c) de bijenvolken worden verzorgd;
- d) de kasten en korven goed reisklaar te maken zijn en dat de naam en het adres van de imker daarop zijn aangegeven.

Artikel 4

Eisen betreffende de bijenvolken

1. Een door de imker te plaatsen bijenvolk dient voor zover het betreft een kastvolk te voldoen aan de volgende eisen:
  - a) het volk moet een bevruchte, leggende koningin hebben;
  - b) eitjes en broed in alle stadia moeten aanwezig zijn in ten minste 4 ramen, met dien verstande dat dit niet geldt voor een volk dat vóór 15 maart in de kas wordt geplaatst;
  - c) een in de boomgaard te plaatsen volk moet bij een buitentemperatuur van 12°C bij het begin van de kersenbloei ten minste 7 en bij het begin van de appelbloei ten minste 8 ramen bezet hebben met bijen;
  - d) een in de kas te plaatsen volk moet ten minste 6 ramen bezet hebben met bijen;
  - e) een buiten de kas te plaatsen volk moet ten minste 8 ramen bezet hebben met bijen;
  - f) het volk moet over voldoende voedsel kunnen beschikken.
2. Een door de imker te plaatsen bijenvolk dient voor zover het betreft een korfvolk te voldoen aan de volgende eisen:
  - a) het volk moet een bevruchte, leggende koningin hebben;
  - b) eitjes en broed in alle stadia moeten aanwezig zijn;
  - c) verzegeld broed moet zichtbaar zijn;
  - d) een in de boomgaard te plaatsen volk moet bij een buitentemperatuur van 12°C bij het begin van de kersenbloei ten minste 4 en bij het begin van de appelbloei ten minste 5 raten bezet hebben met bijen;
  - e) het volk moet over voldoende voedsel kunnen beschikken.

Artikel 5

Verplichtingen van de teler

De teler is verplicht te zorgen dat:

- a) een behoorlijke standplaats voor de bijenvolken aanwezig is en dat, als deze stand-

- plaats ver van de verharde weg ligt, een vervoermiddel beschikbaar is;
- b) de bijenvolken tijdens de bloeiperiode niet worden verplaatst, tenzij met instemming van de imker;
  - c) de gewassen welke in bloei staan, niet worden bespoten of bestoven met voor bijen giftige stoffen;
  - d) andere eveneens door de bijen druk bezochte planten, welke op zijn bedrijf in bloei staan, niet in aanraking komen met giftige stoffen;
  - e) sloten en andere op zijn bedrijf voor de bijen aanwezige vaste drinkplaatsen niet worden vergiftigd;
  - f) indien vee in de boomgaard komt, een deugdelijke afrastering rond iedere bijenstandplaats aanwezig is;
  - g) de door hem verschuldigde vergoeding bij of vóór het teruggaan van de volken wordt betaald, met dien verstande, dat voor de in de provincie Limburg naast de augurkenkassen geplaatste volken de vergoeding in tweemaandelijks termijnen wordt voldaan.

Artikel 6

Controle

1. De teler kan één of meer deskundigen verzoeken te controleren of de op zijn bedrijf geplaatste bijenvolken aan de in artikel 4 vermelde eisen voldoen.
2. Hij is verplicht de imker tijdig in te lichten omtrent het tijdstip van zodanige controle.

Artikel 7

Schadevergoeding

1. Indien de imker onderscheidenlijk de teler in strijd met de krachtens deze voorwaarden op hem rustende verplichtingen handelingen heeft verricht of nagelaten als gevolg waarvan aan de wederpartij schade is veroorzaakt, is hij tot volledige vergoeding daarvan gehouden.
2. De in lid 1 bedoelde verplichting tot schadevergoeding strekt zich niet uit tot schade, voortvloeiende uit oogstderving.

Artikel 8

Geschillen

1. Geschillen, welke tussen partijen mochten ontstaan naar aanleiding van een op deze voorwaarden gesloten overeenkomst, kunnen door elk van beide partijen om advies worden voorgelegd aan een overeenkomstig de volgende leden samengestelde commissie, welke oordeelt als goede mannen naar billijkheid. Het advies is bindend voor beide partijen.
2. Van de in lid 1 bedoelde commissie benoemt elk van beide partijen, uiterlijk binnen 5 da-

gen nadat het geschil is ontstaan, één lid. De aldus aangewezen leden benoemen tezamen, uiterlijk binnen 5 dagen na de laatste der vorenbedoelde benoemingen, een derde lid.

3. Indien één der in lid 2 bedoelde termijnen is verstreken, zonder dat de betreffende benoeming is geschied, benoemt de rijksbijenteeltconsulent op verzoek van de meest gerede partij het betrokken commissielid.

Met nadruk wordt aanbevolen de overeenkomst tussen de teler en de imker schriftelijk vast te leggen. Model-overeenkomsten zijn op aanvraag verkrijgbaar.

De schade aan bijenvolken door het aanwenden van bestrijdingsmiddelen in land- en tuinbouw.

De contactcommissie heeft ook dit jaar aandacht besteed aan de verschillende oorzaken van schade aan bijen, wanneer deze vliegen op land- en tuinbouwgewassen. De conclusie was, dat - zo het al noodzakelijk zou zijn om tijdens de bloeiperioden bestrijdingsmaatregelen te treffen - er meestal doeltreffende bestrijdingsmiddelen verkrijgbaar zijn, welke toch niet of nauwelijks schadelijk zijn voor de bijen. Met voldoening heeft de commissie geconstateerd, dat er in de laatste jaren bij de voorlichting aan de praktijk meer dan voorheen aandacht wordt besteed aan de gevaren van verschillende bestrijdingsmiddelen voor de bijen.

De secretaris van de contactcommissie
Tuinbouw/Bijenteelt,
P. T. HILHORST

N.B. Wij willen onze leden/lezers met nadruk aanbevelen zich aan de bovenstaande voorwaarden te houden, omdat deze door beide partijen gezamenlijk werden vastgesteld.

BERICHT INZAKE VERVOER NAAR SCHIERMONNIKOOG

Ten gerieve van de imkers, die volkjes voor bevruchting naar Schiermonnikoog willen zenden, delen wij mede, dat de beurtvaart Smidt verkocht is aan de Fa. F. Bandsma & Zn. te Kollum (zie advert. in dit nummer).

Deze firma vertrekt dagelijks van Groningen naar het eiland om pl.m. 2 uur. Alle bijen, die per spoor aankomen, worden door Van Gend & Loos naar het bodenterrein gebacht. 's Morgens verzonden zijn ze 's avonds nog op Schiermonnikoog. De vrachtauto, waar ze in Groningen worden ingeladen, rijdt zo op de boot. De boot vaart in mei op tij in verband met de afsluiting van de Lauwerszee, die gepland is van 8-28 mei.

Reglement

voor het carnica bevruchtungsstation Schiermonnikoog.

Inzenders, betaling

1. Leden der Vereniging hebben 't recht tegen een vergoeding van 75 cent per volkje bevruchtungsvolkjes op het bevruchtungsstation te doen plaatsen.
2. Andere bijenhouders, mits lid van een der bij de Bedrijfsraad voor de bijenhouderij in Nederland aangesloten organisaties kunnen bevruchtungsvolkjes op het station doen plaatsen tegen een vergoeding van f 2,50 per volkje. Vooruitbetaling van het verschuldigde bedrag per postgiro 846801 ten name van de Vereniging te Wageningen.

Openstelling

3. In 1969 wordt het station van 15 mei tot 15 juli opengesteld.

Kastjes en volkjes

4. De ter plaatsing aangeboden volkjes moeten aan de volgende eisen voldoen:
  - a. Zij moeten voorzien zijn van voldoende voer.
  - b. De volkjes moeten darrenvrij zijn.
  - c. De vlieggaten moeten afdoende kunnen worden afgesloten en wel zodanig, dat de volkjes bij het sluiten der vliegraten tegelijkertijd lucht krijgen.
  - d. De vlieggaten moeten aan de binnenzijde voorzien zijn van darrenroostertje (doorlaatopening 5 mm).
  - e. De deksels moeten met schroeven op de kastjes vastgezet zijn.
  - f. De kastjes moeten zeer solide zijn, zodat lekken, ook bij regen, uitgesloten is.
  - g. Op elk kastje moet met onuitwisbare verf of inkt duidelijk de naam en het adres van de eigenaar zijn aangebracht.

Kratjes plaatsing

Bij inzending van 2 of meer kastjes moeten deze in kratjes van hoogstens 4 stuks worden ingezonden. De kastjes moeten zodanig in het kratje zijn aangebracht, dat de vlieggaten kunnen worden geopend en gesloten zonder de kratjes uit te pakken. De kratjes worden dus in hun geheel en ongeopend op het terrein geplaatst.

5. De plaatsing geschiedt op aanwijzing van de Vereniging.
6. De Vereniging zal voor toezicht zorgen, maar stelt zich niet aansprakelijk voor schade, die het gevolg is van diefstal, beschadiging of welke andere schade ook.
7. Gedurende de tijd dat de kastjes op het eiland zijn, mogen ze niet worden geopend.
8. Met het oog op het vervliegen van koninginnen is het verboden om de terreinen van het bevruchtungsstation te betreden.

Verzending

De kastjes moeten worden geadresseerd aan de heer H. Kruyer, Middenstreek 60 te Schiermonnikoog.

De verzending der kastjes dient steeds franco te geschieden; ze worden niet-franco aan de eigenaars teruggezonden.

(Voor nadere mededeling inzake verzending verwijzen wij u naar de in dit nummer geplaatste advertentie van de Fa. F. Bandsma & Zn. te Kollum en het speciale bericht. Red.)

Aanmelding

10. Vóórdat men de teelt inleidt, dient men daarvan mededeling te doen aan het Bijenhuis te Wageningen.

Dit is nodig om eventuele spoedberichten direct aan de telers te kunnen doorgeven.

Het Bijenhuis zendt dan aan de teler een briefkaart, welke deze minstens drie dagen voor de verzending van de volkjes naar Schiermonnikoog aan de heer Kruyer dient te sturen en waarop het aantal volkjes en de wijze van verzending aan de heer Kruyer worden medegegeeld. De heer Kruyer zendt de telers bericht voordat de volkjes worden teruggezonden.

11. Mogelijke tussentijdse wijzigingen van het reglement worden uitsluitend bekend gemaakt aan de telers, die aan de in art. 10 genoemde verplichting hebben voldaan.

DERTIGSTE BIJENMARKT DORDRECHT.

zaterdag 12 april 1969 op het Beverwijcksplein.

- aankoop en verkoop van bijenvolken
- verkoop van imkersartikelen
- demonstratie korfvlechters
- zaden van honing- en stuifmeelgevende gewassen.

Voldoende parkeerterrein aanwezig.

Nadere inlichtingen: Commissie Bijenmarkt, tel. 01850-27575.

Praatje van „De Bijenman”

Vorige keer zei ik nog te zullen schrijven over de theorie van raampjes inhangen in een volk, dat men van moerloosheid verdenkt.

Eerst nog even iets anders. Ik wilde iets na slaan uit enige jaargangen van ons maand-schrift. Is me dat leuk werk en ook wel leerzaam. De jaargangen van voor 1958 gaf ik aan het Natuurhistorisch museum, maar in die daarna sneupte ik met plezier. Het viel me op, dat er bij herhaling en door diverse imkers over dezelfde onderwerpen geschreven is. Ook meermalen dezelfde raadgevingen. Ik vind dat niet fout, zelfs nuttig, want er komen steeds weer nieuwe leden en beginners bij en bovendien, nuttige wenken voor de praktijk mogen ook gerust wel eens herhaald worden.

De theorie van raampje met eitjes inhangen

Ik had een volk, dat maar niet zaadvast wilde worden, terwijl er wel goede dagen voor een bruidsvlucht waren geweest. De cellen in het broednest waren wel gepoetst, wat een goed teken is, maar er waren geen eitjes. Ja, wacht je te lang, dan krijg je eierleggende werksters. Goed, ik hing er een raam met eitjes in. Na een paar dagen waren er doppen op aangetrokken. Dus toch moerloos. Het moerloze volkje 's avonds op een goed volk met een reisraam er tussen gezet. De andere morgen de zaak afgeveegd. Maar wat hadden ze die doppen toch HEEL lang gemaakt en NIET gesloten. Bij nader

bezien van de ramen uit mijn veronderstelde moerloze volk bleek, dat er toch normaal enige eitjes in lagen. Ik had het toch niet goed gezien. Dit geval met een collega besprekende, zei deze dat dit vaker gebeurt. Ze halen wel doppen uit, maken ze heel lang en sluiten ze niet. Ik leerde weer, dat je alvorens je conclusie te trekken, met de theorie ook weer voorzichtig moet zijn. Voor mij blijft nog weer een vraag, n.l. deze, wat gebeurt er met die lange doppen, als de koningin begonnen is te leggen?

Bij een later twijfelgeval hing ik een leeg raampje in. Bouwen ze daar werkstermaat, dan zit het goed, maar bouwen ze darrenmaat, dan is het fout.

Met het al of niet zaadvast worden van een volk moet je overigens nog al voorzichtig zijn, want een lange periode van ongunstig weer kan het geval soms lang ophouden.

Als het broednest gepoetst is, en het volk niet raast als je de kast opendoet, is het meestal wel goed. Wanneer je na een dag, waarop het weer geschikt was voor een bruidsvlucht, de bijen onrustig tegen de kast op ziet lopen, dan is de koningin beslist verloren gegaan en doe je er goed aan direkt maar je maatregelen te nemen.

Ik wens u nog allen een goede uitwintering van de bijenvolken toe en eindig met: tot de a.s. herfst en de hartelijke groeten van

de Bijenman.

ENKELE ARTIKELN UIT ONZE PRIJSLIJST 1969

Simplexkast, m. 2 br. kamers, ramen en blikjes	f 77,—
Idem, m. 1 br. en 1 honingkamer, ramen en blikjes	f 76,—
Spaarkast, best. uit broedkamer met vaste bodem, losse broedkamer, ramen en blikjes en dak	f 77,50
6 raams kastje, compleet	f 48,—
Broedramen met spleet, per 10 stuks	f 4,20
Honingramen met spleet, per 10 stuks	f 4,10
Broedkamer m. draaglijsten voor simplexkast	f 8,50
Honingkamer m. draaglijsten voor simplexkast	f 8,—
Afstandblikjes, per 100 stuks	f 4,—
Metalen draaglijsten, p.p.	f 0,65
Zinken afstandrepen, p.p.	f 1,60
Zinkrooster, 40 x 40 cm	f 3,85
Draadrooster, de allerbeste, 40 x 40 cm	f 4,25
Draadrooster in houten lijst voor spaarkast	f 8,85
Bijenkap met vizier en pijpgat	f 6,25
Bijensluis, met vizier en pijpgat	f 6,50
Handschoenen, leer met mouwen, de beste	f 9,10
Dathepijp, koper, met houtmantel	f 12,75
Dathepijp, aluminium, zonder houtmantel	f 10,85
Karbolzuur, per flesje	f 0,70
Anti-wasmot, p. potje f 0,60, middel pot f 1,10, gr. pot	f 1,60
Koninginnehuisje, het oude model	f 0,40
Eckhardt's Koninginnemerkapparaat, compleet	f 8,25
Kunstraatzetter, spleetopener	f 1,50
Draad per klos van plm. 100 gram	f 1,—
Wielspoortje met koperen verwarmingsknop	f 2,60
Electrische insmelter, trafo	f 17,65
Gaatjespriem, els	f 1,—
Metalen oogjes, p. 100 st. f 0,65, p. 1000 st.	f 4,50
Gaatjesapparaat voor het ponsen van gaatjes in de ramen, Herzog f 10,—, Graze	f 10,75
Honingzeef, dubbel ø 22 cm	f 8,65

Bijenveger, groot model	f 2,—
Raampjesgriper, de beste op dit gebied	f 3,75
Bijenuitlaat met klepjes, de beste	f 1,70
Beroker, Vuikaan, automatisch	f 24,—
Rookmeester, een zeer grote beroker,	f 21,—
met lederen blaasbalg	f 18,50
Blaasbalgberoker met schutmantel, oersterk	f 36,50
Plastic deksels, p. 50 st. f 2,—, p. 1000 st.	f 9,75
Kunstraat, broed- of honingkamermaat, per kg	f 11,50
Kunstraat, honingkamermaat, dun. per kg	f 11,50
Honingslingers, C.F.M., 2 raams	f 150,—
3 raams	f 190,—
4 raams	f 200,—
Diverse soorten verpakkingsartikelen voor uw honing, als poten met en zonder schroefdraad en bussen van 2½, 5 en 25 kg.	
Diverse soorten ronde korven en schepkorven, boogkorven en opzetranden.	

Ook uw ruwe en zuivere was verwerken wij gaarne tot kunst-raat. Onze kunstraat wordt vervaardigd van alleen 100% zuivere bijenwas en wordt beter en mooier door de bijen uitgewerkt. Wij garanderen U de zuiverheid voor 100%.

Onze bijenkasten worden gemaakt van alleen de fijnste kwaliteiten hout en gemaakt door vakmensen op de modernste machines. Onze bijenwoningen zijn niet duur en toch . . . veel beter.

Onze nieuwe prijslijst met veel meer artikelen zenden wij U gaarne op aanvraag toe. Onze prijzen zijn beslist lager.

N.B. Wij komen weer met een ruime sortering materiaal enz. op de te houden bijenmarkten.

Sinds 1926 onbetwist het voordeligste adres.

Bijenstand H. T. van Dam & Zn.

Jubbega (Fr.). Tel. 05165-382.

Korte berichten

INGEZONDEN

Mijnheer de Redacteur,

AFDELING STADSKANAAL

IN MEMORIAM

Op dinsdag 4 maart overleed op 40-jarige leeftijd, geheel onverwachts, ons trouw lid, de heer

J. KASPERS

Gedurende 18 jaar was hij voor ons een voorbeeld van enthousiasme voor zijn „iemen“ en van hulpvaardigheid voor allen, die meereiden. Met de hem eigen humor kregen vergaderingen, ook na een slecht bijenjaar, de optimistische onderklank van „volgend jaar beter!“

We zullen in hem een goed sportvriend missen. Namens de afd. Stadskanaal, J. Th. M. Ruven, secr.

IN MEMORIAM

AFDELING BEMMEL

Op 24 februari 1969 is te Nijmegen overleden de heer

JOHANNES PETERS

in de ouderdom van 83 jaar, lid van onze afdeling.

Op zijn gedenkplaatje werd in het kort zijn levensloop weergegeven: „Over de grenzen van zijn gezin heen was hij ook steeds vol belangstelling voor zijn medemens. Hij leefde en werkte het liefst in Gods vrije natuur en hield van de dieren. In de natuur bewonderde hij de werken van zijn Schepper, die hem op hoge ouderdom opriep tot het eeuwige leven“. Dat hij moge rusten in vrede.

P. J. Bouwman,
secretaris afd. Bommel.

IN MEMORIAM

AFDELING WARNSVELD e.o.

Op 22 februari 1969 is nog geheel onverwachts overleden onze voorzitter, de heer

G. J. BROKKEN

op de leeftijd van 67 jaar.

Ruim 42 jaar is hij met hart en ziel imker geweest. Vele jaren was hij bestuurslid en sinds 1956 voorzitter van onze vereniging.

We verliezen in hem een zeer toegewijde bijenvriend en een goede voorzitter.

Afd. Warnsveld en Omstreken.

AFDELING ORANJEWOUDE e.o.

De afd. Oranjewoud e.o. hield 13 maart te Heerenveen haar jaarvergadering. In het bestuur werden de heren U. O. de Jong en Tj. de Ruiter met alg. stemmen herkozen. De contributie werd met f 2,50 verhoogd. Na de pauze vertoonde de heer J. van Aarst van het Rijksbijenteeltconsulentschap dia's en een film, die zeer in de smaak der aanwezigen vielen. Daarna stond nog een geanimeerd gesprek. Een nieuw lid kon ingeschreven worden, waarna een verlotinkje het besluit der vergadering bracht.

A. Hamstra, secr.

Gisteren het Groentje ontvangen en gelezen, ik miste weer Willem, maar als men verdacht wordt van duimzuigerij en men na het lezen nog net zo wijs is als toen men er aan begon, dan vraag ik mij af: hoe lezen we dan het Groentje? Dat Willem zich teruggetrokken heeft, is voor mij volkomen begrijpelijk. Er zijn meer houders van bijen dan bijenhouders, als men begrijpt wat ik bedoel. Volgens mij lezen ze (of hebben ze gelezen) bijenboeken over enorme oogsten in Amerika, Afrika, Australië, enz., enz., met foto's van de wolkenkrabbers, waarin die reuzenvolken hun reuzenoogsten binnenhalen, en dat zullen ze hem dan ook eens even lappen, vergeet het maar. Juist die eenvoudige fijne kneepjes, waar Willem ons steeds weer met de neus op drukte, die zijn in ons wisselvallige klimaat met de onherroepelijk wisselende drachten belangrijk. Men moet in een goed honingjaar niet de imker gaan waarderen naar zijn oogst, neen, in zuinige jaren kan men de imkers kennen, zelfs in het voorjaar, als de bijen op het fruit staan, dan pik je ze er meestal zo tussen uit. Maar ik zal de duimzuigerij zuinig bewaren.

Dan iets over het stukje van El Emtee (zie febr. no. pag. 22, Red.). Ook ik wou, dat men aan onze zwarte bij de aandacht, kosten en moeite gespenseerd had, die aan de buitenlandse rassen besteed zijn. We hadden dan bijen gehad, die pasten in ons klimaat en die weinig vatbaar waren voor ziekten; als uit het beste geselecteerd was en de steeklustigen eruit geteeld, dan was er mogelijk een goede bij, een streek-eigen bij, die hier minstens zoveel gepresteerd had als de geïmporteerde streekvreemde rassen. Onlangs bezocht ik een vergadering, waar over Carnica's en Kaukasiërs gesproken werd; tijdens de pauze werd er achter mij door een jonge imker aan een wetenschapsman gevraagd: wat vindt u het beste, Carnica's of Kaukasiërs? Antwoord: ik wil ze geen van beide meer, maar er werd niet bij gezegd, wat dan wel; volgens mij is dat de imkers in de kou laten staan. Dan nog iets over normalisatie. Ieder diertje zijn pleziertje, ik heb in mijn 35-jarige imkersloopbaan verscheidene beginners en gevorderden geholpen, maar ik ben nu zo ver, dat, als ze met incurante rommel werken, ze mij maar eenmaal zien. Ik trap er niet meer in. Ik voel er niets meer voor om me mottig te laten steken, doordat de hele mikmak aan elkaar gebouwd of gekit zit. De meesten vergeten, dat bijen heel wat meer gevoel voor de juiste maten en afstanden hebben dan wij. Met wat voor modelkast men imkert, dat is voor mij geen probleem, als het werkelijk maar één model is.

Dan nog iets over het eten van bijenbroed. Ik heb kort na de bevrijding eens een stukje gelezen, naar ik meen in het Groentje. Een Marokkaan, bevrijd uit een concentratiekamp, was totaal vermagerd, ziek en verzwakt, met de dood a.h.w. in de schoenen. Hij ging zich direct te goed doen aan bijenbroed en het resultaat was verbluffend. In een korte tijd kwam die man zonder darmstoornissen (waaraan de meesten, die weer voedsel kregen, stierven) er weer boven op. Maar of men die verwende Canadezen daarvoor zal kunnen strikken, dat betwijfel ik sterk. Dat het echter superieure kwaliteit is, laten de prestaties, die onze bijen kunnen leveren, wel zien. Met dit alles vond ik het februari-nummer 100% interessanter dan het januari-nummer; met alle respect voor onderzoekers, op welk terrein ook; hier in Nederland wint men op dergelijke drachtbronnen alleen luishoning en die is voor mij even aantrekkelijk als bijenbroed.

De groeten van

Jannes Bijker.

30STE BIJENMARKT TE DORDRECHT

Deze zal op 12 april op het Beverwijksplein gehouden worden. Aanvang 's morgens 9 uur. Voor alle imkers is er iets te beleven: aan- en verkoop van bijenvolken, verhuur van bijenvolken aan fruit- en augurkentuikers, verkoop van imkersartikelen, verkoop van honing, zaden en planten van honing- en stuifmeelgevendende gewassen, demonstratie van korfvlechters. Bovendien voor de fotografen onder ons: de mogelijkheid deel te nemen aan de foto- en diawedstrijd met als onderwerp „De Dertigste Bijenmarkt”. Dus, imkers, op 12 april naar Dordrecht.
(Zie verder de advertentie in dit nummer).

AFDELING N.S. DEDEMSVAART

Op 24 februari hield de afd. haar jaarvergadering in Café Huisman. De belangstelling was goed te noemen. Uit het jaarverslag van de secretaris bleek, dat het weer een jaar geweest is met veel activiteiten. Er werd veel met de bijen gereisd, o.a. naar het koolzaad in de Flevopolder, de dophei in Drenthe en de hei op de Veluwe.

Van al deze drachten was alleen de heide goed. Onder leiding van de hr. Nobbenhuis uit Zwolle namen 14 cursisten deel aan een beginnerscursus. Het financieel verslag sloot met een voordelig saldo. Evenals vorige jaren zullen de benodigde bijenmaterialen ook nu weer gezamenlijk bij het Bijenhuis aangekocht worden. Voor de koolzaadrecht gaven zich weer veel leden op. Tenslotte sprak de voorzitter, de hr. H. Troost, enige zeer waardevolle woorden tot de scheidende secr.-penningmeester, de heer D. Zondervan voor de grote trouw en nauwgezetheid, waarmee hij tijdens zijn ruim 42-jarige bestuursfunctie de afd. heeft gediend, waarna hem met algemene stemmen voor zijn verrichte diensten het erelidmaatschap van de afd. werd aangeboden. In de ontstane vacature werd tot bestuurslid gekozen, de heer Jan Groen.
G. H. Klunder, secr.

AFDELING BRUMMEN

Op 5 maart jl. werd een filmavond gehouden in Hotel Concordia te Brummen.

De opkomst van leden en genodigden was goed, de voorzitter sprak zijn voldoening daarover uit. In het bijzonder sprak hij een hartelijk woord van welkom tot de Heer A. Laban, van het Rijksbijenteelt-consumentencomité, die deze avond zal verzorgen.

Naast de mooie film over Bijen en Bloemen, kregen we een film over het leven van de hommels. De hommels zijn naast de bijen zeer nuttig voor de bestuiving van diverse gewassen voor zaadteelt. Vooral die bloemen, waarin de nectar diep weg ligt, zodat de bijen er niet bij kunnen komen, worden door de hommels bestoven.

Na een korte pauze liet de Heer Laban ons een serie dia's zien over verschillende bijenstanden in Nederland.

Als we het grote nut van de bijen voorop stellen, dan zou er in elke flinke plaats zo'n bijenstal moeten staan.

Ondanks het feit dat de Heer Laban, door een flinke verkoudheid, slecht bij stem was, heeft hij ons zoveel laten zien en daarbij verteld, dat we gerust kunnen vaststellen dat het een geslaagde avond is geweest.
H. J. Dekker, secr.

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50, elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

TE KOOP: 6 bevolkte simplexkasten, GEVRAAGD: Ruwe en Zuivere Bijenwas, Honing-, Was- en Kaarsenindustrie AR-KADIA, Lochem. Tel. 05730-1827/2219.

TE KOOP: bijenvolken op simplexramen. A. Aal, Platanenlaan 11, Rhenen. Tel. 08376-2042.

GEVRAAGD: Groentjes jan./febr. 1968. Plantinga, Klompweg 26, Nigtevecht. Tel. 02945-1392.

TE KOOP: Bijenvolken in simplexkasten, spaarkasten, korf en zesraamskastjes, honingspers, honingslingers en bevruchtungskastjes (Schiermonnikoog). E. Postma, van Diggelenstraat 36, Emmeloord. Tel. 05270-2087.

TE KOOP: 10 korfvolken en 4 volken in 10-raams simplexkasten, tevens drieraams- honingslinger, M. W. H. Hendrix, Rietstraat 20, Laar- Weert. Tel. 04950-4324.

TE KOOP: een paar goed verzorgde bevolkte spaarkasten. Overwintert op dubbele broedkamers. Oorthuis, Pr. Irenealaan 56, Leusden.

WIE kan mij helpen aan jaargangen 1945 tot 1965 van het Maandschrift voor Bijenteelt? Prijsopgave aan A. Zondervan Jr., Alb. Cuypstraat 1, Krimpen aan de IJssel.

GEVRAAGD: Nederlandse bijenteeltliteratuur, liefst uit de vorige eeuw. Brieven aan: Bijenstand „De Imker”, A. P. Posthumus, Bergweg 21, Veenendaal.

AANGEBODEN: Bijenvolken in kasten en korven en op ramen. Zowel Carnica als het Nederlandse ras. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

AANGEBODEN: Nog enkele miniatuur bijenkorfjes in de maat 23 x 28 cm. Normaal van stro gevlochten. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

AANGEBODEN: z.g.a.n. gebruikte imkersartikelen tegen de helft van de nieuwprijs. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

AANGEBODEN: Nederl. Koolzaad-, Klaver- en Lindehoning à f 2,20 per kg. Verpakt in bussen van 25 kg. Boekweithoning (import) à f 1,65 per kg. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

TE KOOP GEVRAAGD: Bijenvolken in korven en kasten. Tevens imkersartikelen, Simplexkasten, Spaarkasten, Korven en Honingslingers. En alles wat verder te koop is op bijenteeltgebied. Alles aan huis afgehaald tegen contante betaling. „De Bijenkorf”, Meentweg 103, Eemnes. Tel. 02153-6704.

NIEUWE simplexkasten, enkelwandig, dubbele broedkamer met ramen, geschilderd wit met groene banden f 35,—. Zesraamskastjes van duimshout met ramen f 12,—. Uitgebouwde ramen, Broed 100 Honingramen 80 cent, Ronde korf f 12,—. Schepkorf f 10,—. Bijenkap of sluis f 6,—. Voerbak ir. Mommers f 12,—. Voerraam voor droge suiker f 1,50. Draadrooster f 3,—. Stamphoning, prima voor uw bijen f 1,70 per kg. Simplexkasten met ramen, dak met zink, geschilderd groen met witte banden f 29,50. Losse ramen Broed 30, Honingramen 25 cent.

HONING MET EERSTE PRIJZEN BEKROOND. Klaverhoning f 2,30, Linde f 2,40, Fruit f 2,45, Heide f 4,50 per kg. Minimum afname 25 kg. Verzending ook naar België.

HET VAN OUDS BEKENDE ADRES: Bijenpark Brulleman, Breukelen, Zandpad 42a, telefoon 03462 - 1303 - Giro 377905.

GEVRAAGD: een honingslinger en spaarkasten. Bijenpark Brulleman, Zandpad 42a, Tel. 03472-1303.